

*Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Kanton Sarajevo
Vlada Kantona Sarajevo*

***SMJERNICE EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE
ZA PERIOD 2020.-2022.***

Sarajevo, maj 2019. god.

Sadržaj

PREGLED SKRAĆENICA.....	4
LISTA TABELA	5
LISTA GRAFIKONA	5
SAŽETAK	6
UVOD	7
1. STRATEŠKI CILJEVI EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE FEDERACIJE BIH.....	8
2. OSNOVNI MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI.....	9
2.1. OSNOVNI POKAZATELJI U PROTEKLOM PERIODU ZA KS	10
2.1.1. <i>Industrija</i>	10
2.1.2. <i>Šumarstvo</i>	11
2.1.3. <i>Građevinarstvo</i>	11
2.1.4. <i>Trgovina</i>	11
2.1.5. <i>Turizam i ugostiteljstvo</i>	12
2.1.6. <i>Saobraćaj</i>	12
2.1.7. <i>Zaposlenost</i>	12
2.1.8. <i>Nezaposlenost</i>	14
2.1.9. <i>Plaće</i>	15
2.1.10. <i>Cijene</i>	15
2.1.11. <i>Vanjska trgovina</i>	16
3. OSNOVNI POKAZATELJI EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE	20
3.1. REALNI SEKTOR.....	20
3.1.1. <i>Industrijska proizvodnja</i>	20
3.1.2. <i>Vanjskotrgovinska robna razmjena</i>	21
3.1.3. <i>Tržište rada</i>	23
3.2. JAVNE FINANSIJE	24
3.2.1. <i>Indirektni porezi</i>	24
3.2.2. <i>Direktni porezi, doprinosi i neporeski prihodi u BiH</i>	27
4. PRETPOSTAVKE DRUŠTVENOG I PRIVREDNOG RAZVOJA ZA BUDŽETSKU I SLJEDEĆE DVIJE GODINE.....	28
4.1. OBLAST PRAVDE I UPRAVE	28
4.2. OBLAST PROSTORNOG UREĐENJA, GRAĐENJA I ZAŠTITE OKOLIŠA	29
4.3. OBLAST KOMUNALNE POLITIKE I INFRASTRUKTURE.....	31
4.4. OBLAST SAOBRAĆAJA	32
4.5. OBLAST UNUTRAŠNJIH POSLOVA	33
4.6. OBLAST PRIVREDE.....	34
4.7. OBLAST FINANSIJA	34
4.8. OBLAST ZDRAVSTVA.....	35
4.9. OBLAST ZA OBRAZOVANJE, NAUKU I MLADE.....	35
4.10. OBLAST KULTURE I SPORTA	36

4.11. OBLAST ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU, RASELJENA LICA I IZBJEGLICE.....	36
4.12. OBLAST BORAČKIH PITANJA	37
5. PROCJENA PRIHODA BUDŽETA KS.....	41
6. PLAN UPRAVLJANJA JAVNIM DUGOM KS	44
7. ZAKLJUČAK.....	48

Pregled skraćenica

<i>Skraćenica</i>	<i>Puni naziv</i>
BAM	Međunarodna skraćenica za konvertibilnu marku
BD	Brčko distrikt
BHAS	Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine
BiH	Bosna i Hercegovina
CPI	Consumer price index/ Indeks potrošačkih cijena
DEP	Direkcija za ekonomsko planiranje
EBRD	European Bank for Reconstruction and Development/Evropska banka za obnovu i razvoj
EU	Evropska unija
EUR	Euro valuta
EYOF	European Youth Olympics Festival/Evropski olimpijski festival mladih
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
FIPA	Foreign Investment Promotion Agency/Agencija za unapređenje stranih investicija
IDA	International Development Association/Međunarodno udruženje za razvoj
JKP	Javna komunalna preduzeća
JP	Javno preduzeće
JR	Jedinstveni račun
JU	Javna ustanova
KCUS	Klinički centar Univerziteta u Sarajevu
KGF	Kreditno garantni fond
KJKP "GRAS"	Kantonalno javno komunalno preduzeće "Gradski saobraćaj"
KJKP "ZOI 84"	Kantonalno javno komunalno preduzeće "Zimske olimpijske igre 84"
KJP	Kantonalno javno preduzeće
KM	Konvertibilna marka
KS	Kanton Sarajevo
KV	Kvalifikovani radnik
MMF	Međunarodni monetarni fond
MZ	Mjesna zajednica
NKV	Nekvalifikovani radnik
NSS	Niža stručna sprema
p.p.	Procentni poen
PDV	Porez na dodanu vrijednost
PKV	Polukvalifikovani radnik
PU FBiH	Porezna uprava Federacije Bosne i Hercegovine
RS	Republika Srpska
SAD	Sjedinjene američke države
SSS	Srednja stručna sprema
UIO	Uprava za indirektno oporezivanje
USD	Američki dolar
VKV	Visokokvalifikovan radnik
VŠS	Viša stručna sprema
VSS	Visoka stručna sprema
WB	World Bank/Svjetska banka

Lista tabela

Tabela 1: Osnovni makroekonomski pokazatelji za period 2017. – 2022. godine	9
Tabela 2: Rast industrijske proizvodnje.....	10
Tabela 3: Pad industrijske proizvodnje.....	11
Tabela 4: Ukupan broj nezaposlenih po stručnoj spremi (Novembar 2018. godine)	14
Tabela 5: Index potrošačkih cijena u BiH – odabrani odjeljci (period I-X 2018. godine)	16
Tabela 6: Broj zaposlenih (nova metodologija) i registrovanih nezaposlenih lica u BiH	23
Tabela 7: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza (rast g/g u % osim ako nije drugačije naznačeno)	25
Tabela 8: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i sl.	27
Tabela 9: Saobraćajnice planirane za izgradnju (kreditna sredstva).....	33
Tabela 10: Srednjoročni ciljevi resornih ministarstava	39
Tabela 11: Projicirani prihodi za trogodišnji period 2020. - 2022. godine.....	43
Tabela 12: Pregled stanja duga i struktura po kreditima i obaveza za servisiranje za period 2020. - 2022. godine	45

Lista grafikona

Grafikon 1: Ukupan broj zaposlenih u Kantonu Sarajevo (Novembar 2018. godine).....	13
Grafikon 2: Broj zaposlenih u privrednim djelatnostima KS (Novembar 2018. godine).....	13
Grafikon 3: Kadrovska struktura nezaposlenih osoba u KS (Novembar 2018. godine).....	14
Grafikon 4: Prosječna neto plaća u privrednim djelatnostima KS (Novembar 2018. godine)	15
Grafikon 5: Vanjskotrgovinska razmjena BiH, FBiH i KS (Novembar 2018. godine).....	17
Grafikon 6: Izvoz top 10 roba za KS (Novembar 2018. godine).....	17
Grafikon 7: Uvoz top 10 roba za KS (Novembar 2018. godine).....	18
Grafikon 8: Vanjskotrgovinska razmjena KS po općinama (Novembar 2018. godine).....	18
Grafikon 9: Pregled kretanja industrijske proizvodnje u BiH po sektorima za period januar-oktobar 2018. godine	21
Grafikon 10: Pregled kretanja bh. vanjskotrgovinske robne za period januar-oktobar 2018. god (stope rasta g/g i nominalni iznosi)	21
Grafikon 11: Rast bruto prihoda, neto prihoda od indirektnih poreza i povrata sa JR	25

Sažetak

Smjernice ekonomske i fiskalne politike Kantona Sarajevo je dokument zasnovan na strateškim planovima budžetskih korisnika za trogodišnji period, te na Programu ekonomskih reformi, kao i Akcionom planu za realizaciju Reformske agende. Svrha ovog dokumenta je prevođenje srednjoročne fiskalne strategije u budžetsku metodologiju kao i definisanje okvira za planove budžetskih i vanbudžetskih korisnika.

Shodno budžetskom kalendaru, Ministarstvo finansija Kantona Sarajevo, u skladu sa Zakonom o budžetima u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16 i 5/18) priprema i dostavlja Vladi KS Smjernice na razmatranje i usvajanje, a iste predstavljaju osnovu za izradu srednjoročnih i godišnjih planova. Smjernice imaju za cilj projekciju prihoda i rashoda za pripremu Dokumenta okvirnog budžeta što je temelj za izradu Budžeta Kantona Sarajevo za 2020. godinu. Budući da je Vlada KS odlučna u provođenju fiskalne konsolidacije, Smjernice stavljaju fokus na politiku racionalne javne potrošnje.

Smjernice ekonomske i fiskalne politike Kantona Sarajevo za period 2020.-2022. godine definišu početna budžetska ograničenja za sve korisnike Budžeta. Cilj Smjernica je da osiguraju realan, sveobuhvatan i konsolidovan okvir planiranja rashoda, čime se postiže funkcionalna povezanost provođenja sveukupnih aktivnosti u koncipiranju uravnoteženog okvira prihoda i rashoda, za sve nivoe Vlasti Federacije Bosne i Hercegovine.

Održivost javnih finansija, kao glavni cilj Vlade KS, ne može se postići isključivo fiskalnom konsolidacijom. Ekonomski program Vlade KS predviđa pokretanje ekonomskog rasta kroz poticanje investicija. Za srednjoročni ekonomski rast, te povećanje ulaganja u proizvodne kapacitete, nužno je poboljšati poslovnu klimu koja se treba ogledati kroz pojednostavljenje i pojeftinjenje administrativnih procedura, bolju zaštitu vlasništva putem povećanja efikasnosti pravosudnog sistema, te fiskalnog rasterećenja poslovnih aktivnosti.

Krajem 2018. godine predstavnici stranaka koje čine novu skupštinsku većinu u Kantonu Sarajevo potpisali su sporazum o prioritetima skupštinske većine u mandatu 2018-2022. god. Sporazum zasniva principe i mjere čija implementacija u konačnici ima za cilj poboljšanje kvalitete života građana Kantona Sarajevo, rast ekonomske aktivnosti i unapređenje poslovnog okruženja. U definisanom mandatnom periodu rad Vlade Kantona Sarajevo će se zasnivati na programskim principima, konkretnim mjerama, zakonima i javnim politikama u svrhu realizacije usaglašene politike koja ima za cilj da od Kantona Sarajevo napravi povoljan poslovni ambijent s digitaliziranom, efikasnom i transparentnom upravom koja će predstavljati snažnu podršku napretku privrede.

Ključne riječi: ekonomska politika, fiskalna politika, Dokument okvirnog budžeta, Vlada KS, Kanton Sarajevo

Uvod

U skladu sa članom 17. Zakona o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16 i 5/18), pripremljen je dokument „*Smjernice ekonomske i fiskalne politike za period 2020.-2022.*“¹, koji ima za cilj projekciju prihoda i rashoda za pripremu Budžeta Kantona Sarajevo za 2020. godinu.

Smjernicama se nastoji uspostaviti snažnija veza prioriteta vladinih politika i budžeta za narednu godinu, kao i snažnija veza između politika Vlade KS i politika Vlade FBiH. Dobar budžetski okvir Vlade FBiH povezuje prioritete sa kantonalnim budžetima u okviru održivog nivoa potrošnje. Takođe, budžet je u snažnoj vezi sa donesenim politikama vlade, strategijama, programima, zakonima i poboljšava rezultate programa povećanjem transparentnosti, odgovornosti i predvidivosti finansiranja.

Smjernice ekonomske i fiskalne politike KS za period 2020.-2022. g. definišu početna budžetska ograničenja za sve budžetske korisnike Budžeta KS. Cilj Smjernica je da osiguraju realan, sveobuhvatan i konsolidovan okvir planiranja rashoda, čime se postiže funkcionalna povezanost provođenja sveukupnih aktivnosti unutar uravnoteženog okvira prihoda i rashoda, za sve nivoe vlasti FBiH uključujući pri tome: budžet FBiH, budžete kantona, budžete općina i finansijske planove vanbudžetskih fondova, shodno odredbama Zakona o budžetima, koje je svakako neophodno posmatrati u najširem kontekstu, odnosno u kontekstu ukupnog fiskalnog kapaciteta.

Uvažavajući navedeno, Smjernice ekonomske i fiskalne politike za period 2020.-2022. godine sadrže sljedeće:

1. Strateške ciljeve ekonomske i fiskalne politike FBiH;
2. Osnovne makroekonomske pokazatelje;
3. Osnovne pokazatelje ekonomske i fiskalne politike;
4. Pretpostavke društvenog i privrednog razvoja za narednu budžetsku i za sljedeće dvije godine;
5. Procjenu prihoda budžeta KS i
6. Plan upravljanja javnim dugom KS.

Dokumentacionu osnovu za izradu Smjernica ekonomske i fiskalne politike KS za 2020.-2022. godinu predstavljaju:

- Revidirane projekcije prihoda od indirektnih i direktnih poreza kantona i općina kantona od strane Federalnog ministarstva finansija, kao i odgovarajući statistički pokazatelji i informacije,
- Izvršenje Budžeta KS za 2018. godinu,

¹ Prijedlog smjernica Ministarstvo finansija je, u skladu sa Zakonom o budžetima u FBiH, dužno dostaviti Vladi KS do 15.05.2019.g. S obzirom da je Federalno ministarstvo finansija projekcije indirektnih i direktnih poreza sačinilo 10.05.2019. godine, a iste su dostavljene 17.05.2019. godine, Ministarstvo finansija KS nije moglo ispoštovati navedeni zakonski rok za izradu Smjernica.

- Pokazatelji koji se odnose na nivo ostvarenih prihoda i aktuelnih pitanja izvršavanja Budžeta u proteklom periodu 2019. godine
- Glasnik Privredne komore KS koji sadrže podatke Federalnog zavoda za statistiku i Službe za zapošljavanje KS,
- Publikacije Direkcije za ekonomsko planiranje BiH
- Izvještaj o radu Vlade Kantona Sarajevo za 2018. godinu
- Strategija upravljanja javnim dugom u KS 2018.- 2020. godina

Uzimajući kao polaznu osnovu činjenicu da KS ima veoma ograničen utjecaj na kreiranje fiskalne politike općenito, koja se odražava na ekonomsku situaciju u KS, Smjernice ekonomske i fiskalne politike KS za period 2020.-2022. godine započinju strateškim ciljevima ekonomske i fiskalne politike FBiH, koji predstavljaju temelj za strateška opredjeljenja KS u narednom periodu.

1. Strateški ciljevi ekonomske i fiskalne politike Federacije BiH

Vlada Federacije BiH je usvojila Strategiju razvoja FBiH 2010. – 2020 koja je još uvijek na snazi te je kompatibilna sa strategijama na nivou države BiH gdje je utvrđeno šest strateških ciljeva za FBiH² unutar kojih se razvijaju prioritetni strateški ciljevi i mjere za njihovo ispunjenje.

Strateški ciljevi za Federaciju BiH uključuju:

- 1) Makroekonomski okvir
- 2) Konkurentnost i output (proizvodnja, dohodak)
- 3) Javni sektor i javna uprava
- 4) Zaposlenost
- 5) Održivi rast i razvoj
- 6) Socijalna uključenost

U nastavku slijede pojedinačni prioritetni strateško-razvojni ciljevi:

1. Održivost javne potrošnje i eliminacija budžetskih deficita
2. Povećanje efikasnosti prikupljanja i trošenja sredstava
3. Jačanje razvojne komponente budžeta
4. Harmoniziranje procesa budžetiranja
5. Usklađivanje fiskalne statistike s međunarodnim standardima
6. Jačanje kapaciteta poreznih uprava (u skladu sa standardima EU)
7. Eliminirati dvostruko oporezivanje u transakcijama sa članicama EU
8. Reforma boračko-socijalnog sektora
9. Reforma penzijskog i invalidskog osiguranja, zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja i zapošljavanja
10. Revizija sistema finansiranja obrazovanja

² Federalni zavod za programiranje razvoja (2010): *Strategija razvoja FBiH 2010 – 2020*, Sarajevo, str. 104.

2. Osnovni makroekonomski pokazatelji

Na osnovu podataka Direkcije za ekonomsko planiranje u nastavku slijedi tabelarni prikaz osnovni ekonomskih pokazatelja za period 2017 – 2022. godine.

Tabela 1: Osnovni makroekonomski pokazatelji za period 2017. – 2022. godine³

Indikator	Zvanični podaci	Projekcije				
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Nominalni BDP u mil. KM	32.510	34.034	35.507	37.107	39.036	41.098
Nominalni rast u %	4,8	4,7	4,3	4,5	5,2	5,3
BDP deflator (prethodna godina = 100)	101,3	101,4	101,2	100,8	101,3	101,3
Realni BDP u mil. KM (prethodna godina = 100)	32.092	33.578	35.090	36.804	38.535	40.581
Realni rast u %	3,4	3,3	3,1	3,7	3,8	4,0
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u	1,3	1,4	1,3	1,4	1,5	1,7
Potrošnja u mil. KM	31.036	31.921	32.809	33.782	34.827	36.076
Realni rast u %	1,6	1,5	1,3	1,6	1,7	1,8
Vladina potrošnja u mil. KM	6.369	6.497	6.614	6.753	6.874	7.080
Realni rast u %	1,5	0,8	0,3	0,6	0,3	0,5
Privatna potrošnja u mil. KM	24.667	25.425	26.195	27.030	27.953	28.996
Realni rast u %	1,6	1,7	1,6	1,8	2	2,1
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil. KM	5.653	6.251	6.715	7.378	8.108	8.952
Realni rast u %	5,8	10,3	7	9,3	9,7	8,8
Vladine investicije u mil. KM	728	932	1.035	1.283	1.501	1.711
Realni rast u %	1,4	26,5	9,4	22,2	15,3	11,2
Privatne investicije u mil. KM	4.924	5.318	5.680	6.095	6.607	7.241
Realni rast u %	6,4	7,9	6,6	7	8,5	8,3
Uvoz u mil. KM	17.701	19.091	20.036	21.491	23.055	24.931
Nominalni rast u %	13,3	7,9	5	7,3	7,3	8,1
Realni rast u %	7,9	6,3	2,9	4,7	5,1	4,6
Izvoz u mil. KM	12.575	13.976	14.955	16.362	17.941	19.712
Nominalni rast u %	18,4	11,1	7	9,4	9,6	9,9
Realni rast u %	12,2	8,9	4,9	7,2	6,7	6,6
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	15,8	16,9	17,8	18,7	20	20,9
Bilans tekućeg računa u mil. KM	-1.473	-1.488	-1.451	-1.498	-1.512	-1.657
Rast u %	5,1	1	-2,5	3,2	1	9,6
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-4,5	-4,4	-4,1	-4,0	-3,9	-4,0

³ Izvor: Direkcija za ekonomsko planiranje (DEP), mart 2019. godine

2.1. Osnovni pokazatelji u proteklom periodu za KS

Informacije o privrednim kretanjima u KS preuzeti su sa web stranice Privredne komore KS⁴ koji detaljno razrađuje ostvarene efekte poslovanja privrednih društava u KS u periodu I-XII 2018. godine. U izradi su korišteni podaci zvaničnih izvora⁵, te na osnovu statističkih podataka u periodu I-XI 2018. godine na području KS i FBiH ostvareni su sljedeći rezultati:

2.1.1. Industrija

Fizički obim industrijske proizvodnje u KS u periodu I-XI 2018. godine veći je od obima proizvodnje iz istog perioda 2017. godine za 4,6%, dok je na nivou FBiH zabilježen veći nivo obima industrijske proizvodnje za 1,1%. Posmatrano po područjima, prerađivačka industrija u KS ostvarila je veći nivo proizvodnje za 6,1% u odnosu na period I-XI 2017. godine. Na nivou FBiH prerađivačka industrija bilježi minorni pad obima proizvodnje od 0,1% u odnosu na period I-XI 2017. godine. Od 22 grane prerađivačke industrije u KS, u periodu I-XI 2018. godine, trinaest (13) grana zabilježilo je rast proizvodnje, dok je preostalih osam (9) grana ostvarilo pad proizvodnje. Rast proizvodnje ostvarile su slijedeće grane prerađivačke industrije:

Tabela 2: Rast industrijske proizvodnje⁶

Rast industrijske proizvodnje	Index I-XI 2018/I-XI 2017
Proizvodnja baznih metala	198,3
Proizvodnja mašina i uređaja, d.n.	148,0
Proizvodnja električne opreme	137,7
Popravak i instaliranje mašina i opreme	117,6
Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	114,3
Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	113,5
Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	112,5
Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme	112,2
Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	111,6
Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	109,5
Proizvodnja pića	105,8
Proizvodnja prehrambenih proizvoda	103,5
Proizvodnja računara te elektroničkih i optičkih proizvoda	100,8

⁴ http://pkks.ba/wp-content/uploads/2019/03/XI_2018.pdf (Pristupljeno 09.05.2019.). U trenutku izrade dokumenta Smjernice ekonomske i fiskalne politike za period 2020-2022 nisu bili dostupni noviji podaci i informacije.

⁵ Zavoda za informatiku i statistiku KS, Federalnog zavoda za statistiku, Agencije za statistiku BiH, Vanjskotrgovinske Komore BiH, Federalnog Zavoda za zapošljavanje, Službe za zapošljavanje KS, Centralne Banke BiH, FIPA-e, internet baze poslovnih informacija, te podaci sa kojima Privredna komora KS raspolaže i koje je prikupila, u neposrednim kontaktima, od svojih članova.

⁶ Podaci Zavoda za informatiku i statistiku KS

Na drugoj strani, pad proizvodnje zabilježen je kod slijedećih grana prerađivačke industrije:

Tabela 3: Pad industrijske proizvodnje⁷

Pad industrijske proizvodnje	Index I-XI 2018/I-XI 2017
Proizvodnja duhanskih proizvoda	58,4
Ostala prerađivačka industrija	72,4
Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	76,6
Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	82,6
Prerada drveta i proizvoda od drveta i pluta osim namještaja; proizvodnja predmeta odslame i pletarskih proizvoda	83,3
Proizvodnja odjeće	91,6
Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	92,6
Proizvodnja papira i proizvoda od papira	95,3
Proizvodnja namještaja	97,2

Sve glavne industrijske grupacije u KS u periodu I-XI 2018. godine, u odnosu na isti period 2017. godine, su zabilježile rast proizvodnje. Tako je rast evidentiran kod kod intermedijarnih proizvoda⁸ (13,9%), kapitalnih proizvoda (10,2%) i netrajnih proizvoda za široku potrošnju⁹ (3,8%).

2.1.2. Šumarstvo

U periodu januar – decembar 2018. godine u KS proizvedeno je 133 hiljade m³ šumskih sortimenata, što je više za 3,1% u poređenju sa istim periodom 2017. godine. Istovremeno je prodato 131 hiljada m³ šumskih sortimenata, što je više za 0,8% u odnosu na isti period 2017.g. Na nivou FBiH proizvedeno je 1.960 hiljada m³ šumskih sortimenata, što je za 6,5% više u odnosu na period I-XI 2017. godine, dok je prodaja iznosila 1.933 hiljada m³, što predstavlja povećanje od 2,9% u odnosu na uporedni period 2017. godine.

2.1.3. Građevinarstvo

Vrijednost izvršenih građevinskih radova (period I-XI 2018.) u FBiH iznosi 608.018.000 KM i u odnosu na uporedni period 2017. godine veći je za 6,6%.

2.1.4. Trgovina

Ukupan promet trgovine na malo (bez PDV-a) u KS za period januar – novembar 2018. godine iznosio je 3 milijarde KM, što je za 8,6% više u odnosu na isti period 2017. godine. Na nivou FBiH promet u trgovini na malo (bez PDV-a) u periodu I-XI 2018. godine veći je za 3,5% u odnosu na uporedni period 2017. godine.

⁷ Podaci Zavoda za informatiku i statistiku KS

⁸ Proizvodi koji se koriste kao input u proizvodnji drugih dobara/poluproizvodi (šećer, čelik, automobilski motori i sl.)

⁹ Proizvodi koji se odmah konzumiraju i čiji vijek trajanja ne prelazi 3 godine (kozmetika, proizvodi za čišćenje, hrana, odjeća, obuća i sl.)

2.1.5. Turizam i ugostiteljstvo

U periodu I-XI 2018. godine, KS je posjetilo ukupno 536.443 turista, što je za 18,1% više u odnosu na uporedni period 2017. godine. Odnos domaćih/stranih turista je 12%/88%. Broj ostvarenih noćenja u KS u periodu I-XI 2018. godine iznosio je 1.049.886, što je za 14,6% više u odnosu na isti period 2017. godine. Strani turisti su ostvarili 90% noćenja, a domaći 10%. Na osnovu navedenih podataka vidljivo je da je u protekloj godini ostvaren pozitivan trend dolaska turista i ostvarenih noćenja.

Federaciju BiH, u periodu I-XI 2018. godine, posjetilo je ukupno 1.011.290 turista i ostvareno je 1.988.148 noćenja. Broj dolazaka u odnosu na uporedni period 2017. godine veći je za 12,6% a broj noćenja veći je za 12,2% u odnosu na isti period. Strani turisti činili su 80% ukupnog broja posjeta i 81% ukupnog broja ostvarenih noćenja. Ako bismo posmatrali učešće KS u ukupnim posjetama u Federaciji BiH mogli bismo reći da se od 1.011.290 dolazaka 53% odnosi na Kanton Sarajevo.

2.1.6. Saobraćaj

U periodu januar-novembar 2018. godine cestovni prevoz roba je izvršen u iznosu od 96 hiljada tona što je u odnosu na isti period 2017. godine smanjenje za 19,3%. Učešće KS iznosi 2% ukupnog cestovnog prometa FBiH. Situacija na nivou Federacije BiH za period I-XI 2018. godine iznosi 4.703 hiljada tona i predstavlja rast za 5,5% u odnosu na isti period 2017. godine.

Gradski-prigradski prevoz putnika u KS u periodu I–XI 2018. godine ostvaren je u iznosu 68.736 hiljada što je smanjenje za 0,7% u odnosu na isti period 2017. godine. Što se tiče Federacije za prvih jedanaest mjeseci prošle godine ukupno je ostvareno 78.354 hiljada prevoženja putnika što je u odnosu na isti period 2017. godinu smanjenje za 0,3%. Učešće KS u ukupnom gradskom-prigradskom prevozu putnika iznosi čak 87,7%.

2.1.7. Zaposlenost

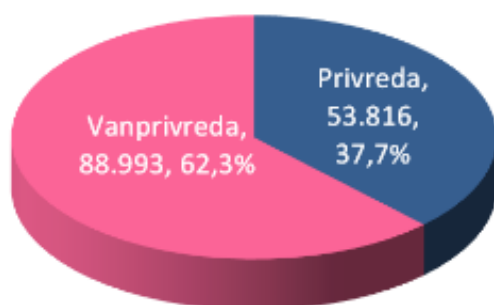
Ukupan broj zaposlenih lica u KS na kraju novembra 2018. godine, prema podacima Službe za zapošljavanje KS, iznosio je 142.809¹⁰. U poređenju sa brojem zaposlenih iz novembra 2017. godine, ukupan broj zaposlenih se povećao za 2,1%. Na nivou FBiH, prema podacima Službe za zapošljavanje FBiH, u novembru 2018. godine, registrovano je ukupno 529.147 zaposlenih ili 11,5% više u odnosu na novembar 2017. godine. Učešće KS u ukupnom broju zaposlenih u Federaciji BiH iznosi 27%.

Ukupno je na kraju novembra 2018. godine u privredi bilo zaposleno 53.816 osoba, što je u odnosu na isti mjesec 2017. godine manje za 804 zaposlenika. U okviru privrede KS najveći broj zaposlenih registrovan je kod djelatnosti trgovine (15.723), zatim u prerađivačkoj industriji (10.908), prijevozu, skladištenju i vezama (9.801), te u građevinarstvu (5.544).

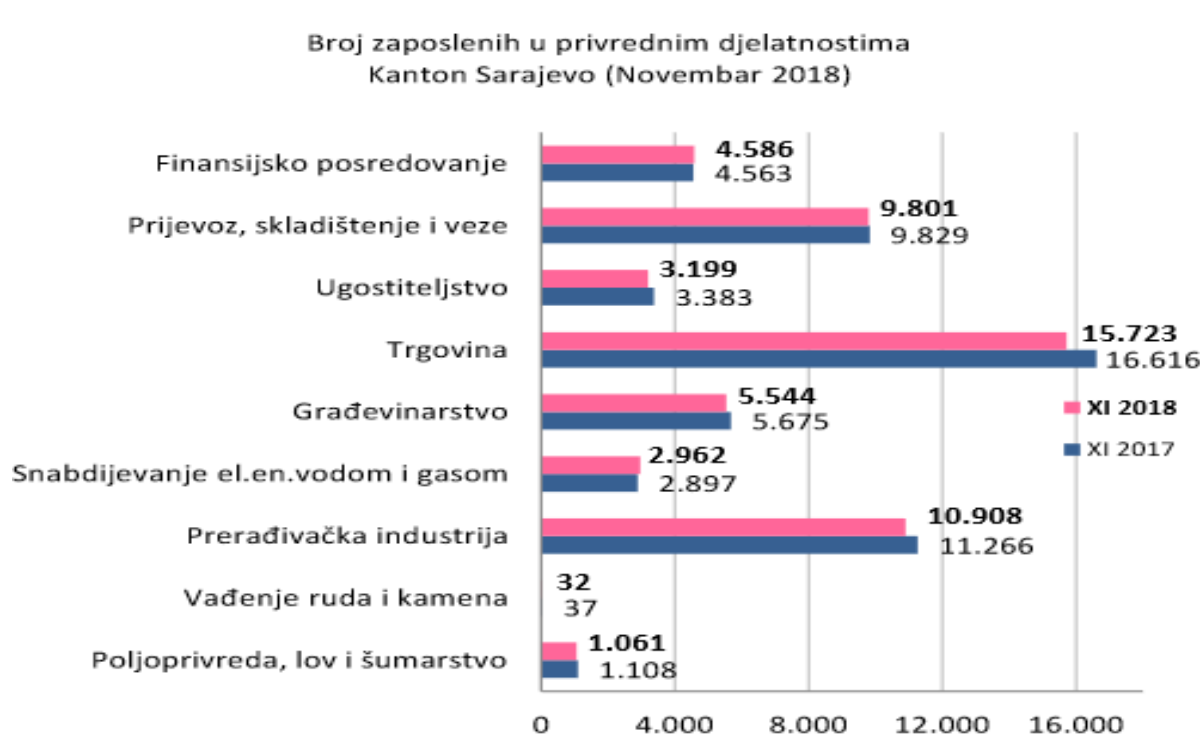
¹⁰ Prema podacima Porezne uprave Federacije Bosne i Hercegovine u martu/ožujku 2019. godine na području Kantona Sarajevo zaposleno je 140.098 radnika, što je u odnosu na ukupan broj zaposlenih u februaru/veljači 2019. više za 514 radnika ili 0,37%. Preuzeto sa <http://szks.ba/wp-content/uploads/2017/08/BILTEN-MART-2019.pdf> (pristupljeno 09.05.2019.)

Ukupno je u vanprivredi u novembru 2018. godine bilo zaposleno 88.993 osobe, što je više za 4.451 zaposlenih više u odnosu na godinu ranije. Od ukupnog broja zaposlenih u KS privreda zapošljava 37,7% što predstavlja smanjenje u iznosu od 1,5% u odnosu na isti period prošle godine a vanprivreda 62,3%.

Grafikon 1: Ukupan broj zaposlenih u Kantonu Sarajevo¹¹ (Novembar 2018. godine)

Grafikon 2: Broj zaposlenih u privrednim djelatnostima¹² KS (Novembar 2018. godine)

Zabrinjavajuća je činjenica da pada broj zaposlenih u privredi u odnosu na neprivredu gdje broj zaposlenih raste, što samo po sebi ukazuje na stanje u kojem se privreda nalazi, a posebno kada je riječ o opterećenosti privrede velikim i neopravdanim brojem zaposlenih u vanprivrednim djelatnostima, što se vidi i iz odnosa zaposlenosti između ove dvije kategorije.

¹¹ Podaci JU Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo i Zavoda za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo

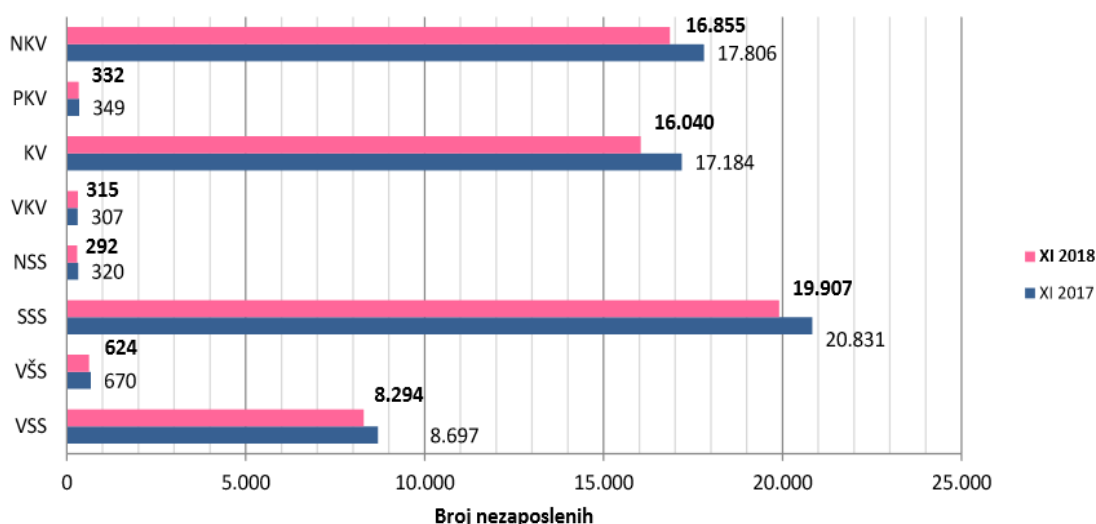
¹² Podaci JU Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo i Zavoda za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo

2.1.8. Nezaposlenost

Ukupan broj nezaposlenih lica u novembru 2018. godine na području KS iznosio je 62.659, što je procetualno za 5,3% ili za 3.666 manje nezaposlenih u odnosu na novembar 2017. godine i predstavlja stopu nezaposlenosti od 30,5%. U FBiH na kraju novembra 2018. godine registrovano je 328.663 nezaposlenih lica ili 5,9% manje u odnosu na isti mjesec godinu ranije, te predstavlja stopu nezaposlenosti od 38,3%. U Kantonu Sarajevo na dan 30.03.2019. godine prema evidenciji Službe za zapošljavanje KS krajem marta/ožujka 2019. godine registrovano je 61.222 nezaposlenih lica, što je za 610 lica ili 0,99% manje u odnosu na februar/veljaču 2019. godine. Udio nezaposlenih žena u istom mjesecu je 38.217, odnosno 62,42%¹³.

Najveći broj nezaposlenih lica prema kadrovskoj strukturi zabilježen je kod radnika sa srednjom stručnom spremom (19.907), zatim kod nekvalifikovanih radnika (16.855), te kod kvalifikovanih radnika (16.040). Pad nezaposlenosti u odnosu na novembar 2017. godine zabilježen je kod svih kategorija.

Grafikon 3: Kadrovska struktura nezaposlenih osoba u KS¹⁴ (Novembar 2018. godine)

U nastavku slijedi tabela za ukupan broj nezaposlenih po stručnoj spremi u Kantonu Sarajevo.

Tabela 4: Ukupan broj nezaposlenih po stručnoj spremi (Novembar 2018. godine)¹⁵

	Ukupno	VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PKV	NKV
	62.659	8.294	624	19.907	292	315	16.040	332	16.855
Učešće %	100	13,24	1,00	31,77	0,47	0,50	25,60	0,53	26,90

¹³ Preuzeto sa <http://szks.ba/wp-content/uploads/2017/08/BILTEN-MART-2019.pdf> (pristupljeno 09.5.2019.)

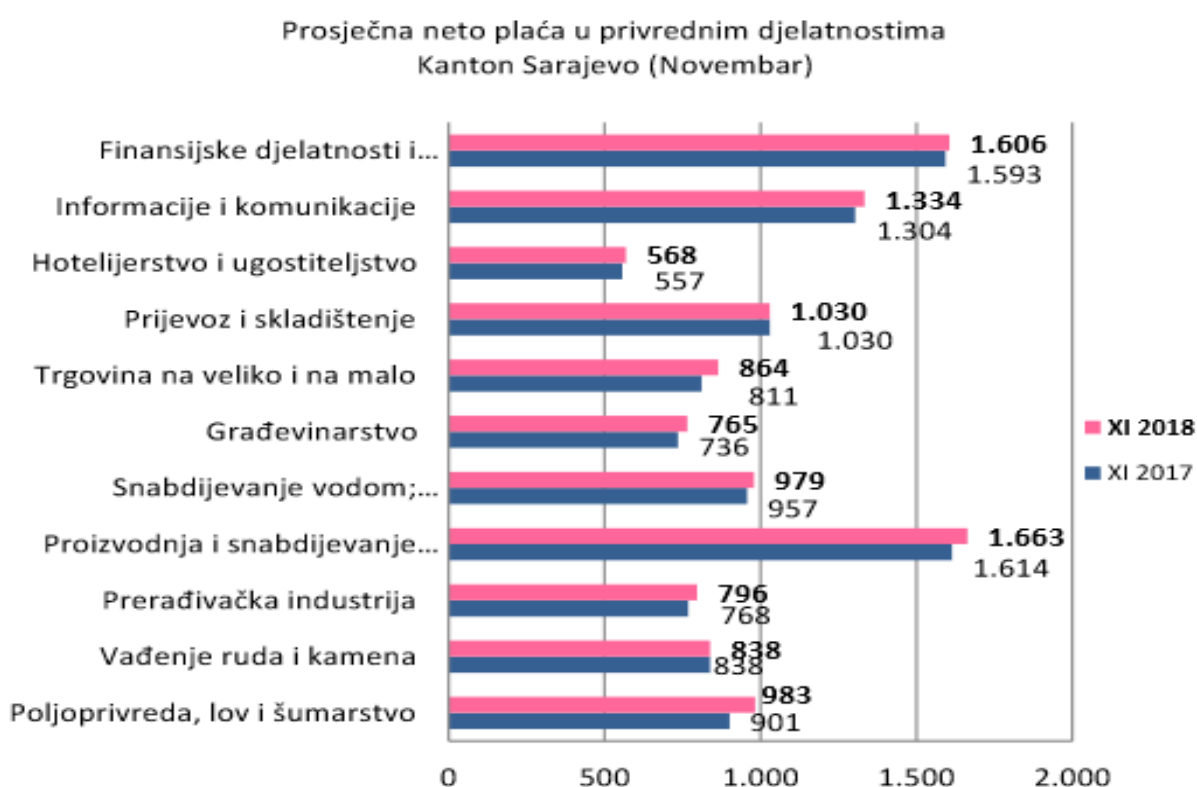
¹⁴ Podaci JU Služba za zapošljavanje KS

¹⁵ Podaci JU Služba za zapošljavanje KS

2.1.9. Plaće

Prosječna neto plaća u KS u novembru 2018. godine iznosila je 1.115 KM, što je za 5,0% više u odnosu na novembar 2017. godine. Prema podacima za decembar 2018. godine, prosječna neto plaća iznosila je 1.134 KM.¹⁶ Istovremeno, na nivou FBiH, prosječna neto plaća iznosila je 907 KM, što je više u odnosu na novembar 2017. godine za 4,5%. Najveće neto plaće isplaćene su u proizvodnji i snabdijevanju električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija (1.663 KM) finansijskim djelatnostima i djelatnostima osiguranja (1.606 KM), kod djelatnosti informacija i komunikacija (1.334 u odnosu na prosječnu neto – plaću isplaćenu u FBiH).

Grafikon 4: Prosječna neto plaća u privrednim djelatnostima KS (Novembar 2018. godine)¹⁷

2.1.10. Cijene

U oktobru 2018. godine nastavljen je rast cijena. Inflacija u BiH u periodu I-X 2018/I-X 2017 iznosila je 1,4%, a u oktobru 2018. godine iznosila je 1,8% u odnosu na oktobar 2017. godine¹⁸.

¹⁶ Preuzeto sa <http://www.profitiraj.ba/?p=17493> Pristupljeno: 09.05.2019.

¹⁷ Podaci Zavoda za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo i JU Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo;

¹⁸ Indeks potrošačkih cijena u BiH izračunava se na osnovu reprezentativne liste proizvoda koju u 2018. godini čini 615 proizvoda. Za izračunavanje indeksa potrošačkih cijena u BiH od januara 2018. godine primjenjuju se ponderi

Posmatrano po odjeljcima prema namjeni potrošnje, najveći rast cijena u periodu I-X 2018/I-X 2017 bio je u odjeljku prevoza (8,4% g/g). Rast cijena goriva na svjetskom tržištu značajno je determinisao rast cijena u pomenutom odjeljku. Pored toga, u posmatranom periodu cijene su značajano uvećane u odjeljku alkoholnih pića i duvana (6,7%) što je povezano sa poskupljenjima duvana odnosno cigareta tokom 2018. godine.¹¹ Iako dosta skromniji rast cijena u odjeljku hrane i bezalkoholnih pića (0,7% u posmatranom periodu), imao je doprinos rastu ukupne inflacije u BiH zbog velikog udjela u CPI indeksu. Istovremeno u odjeljku stanovanja, vode, el. energije, plina i dr. energenata cijene su uvećane za 2,5% g/g.

S druge strane, niže cijene u odjeljcima odjeće i obuće, namještaja, kućnih uređaja i redovnog održavanja kuće, komunikacija te ostalih dobara i usluga u periodu I-X 2018/I-X 2017 djelimično su usporile rast ukupne inflacije u BiH.

Tabela 5: Index potrošačkih cijena u BiH – odabrani odjeljci (period I-X 2018. godine)¹⁹

	<u>X 2018</u> <u>X 2017</u>	<u>I-X 2018</u> <u>I-X 2017</u>
00 Ukupan indeks	101,8	101,4
01 Hrana i bezalkoholna pića	100,1	100,7
02 Alkoholna pića i duvan	105,9	106,7
03 Odjeća i obuća	89,6	90,0
04 Stanovanje, voda, el. energija, plin i dr. energenti	103,8	102,5
05 Namještaj, kućni uređaji i redovno održavanje kuće	98,5	99,0
06 Zdravstvo	102,4	101,7
07 Prevoz	112,7	108,4
08 Komunikacije	99,6	98,6
09 Rekreacija i kultura	101,1	101,2
10 Obrazovanje	100,5	100,1
11 Restorani i hoteli	100,5	100,4
12 Ostala dobra i usluge	99,1	99,7

2.1.11. Vanjska trgovina

Prema podacima dobijenim od Vanjskotrgovinske komore BiH, vanjskotrgovinska razmjena privrede KS sa svijetom za period januar – novembar 2018. godine ostvarena je u iznosu od 5.700 miliona KM što je za 5,6% više nego u istom periodu 2017. godine i što predstavlja 29,2% vanjskotrgovinske razmjene FBiH. Vodeći partneri u vanjskotrgovinskoj razmjeni KS i dalje su Hrvatska, Njemačka, Slovenija, Turska i Srbija.

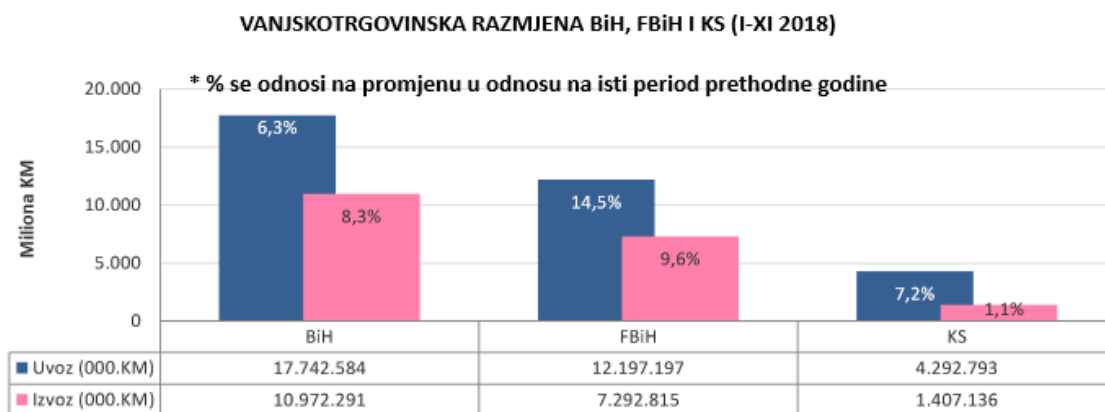
koji se baziraju na podacima iz Ankete o potrošnji domaćinstava za 2015. godinu (referentna baza za izračunavanje indeksa je 2015. godina). Ponderi se svake godine koriraju s kretanjem cijena u prethodnoj godini. Izvor: BHAS.

¹⁹ Izvor: Direkcija za evropsko planiranje: *Informacija o kretanju makroekonomskih pokazatelja za januar/siječanj – oktobar/listopad 2018. godine*, Sarajevo, decembar/prosinac 2018. godine, str. 12-13.

Ukupan izvoz KS u novembru 2018. godine je dostigao vrijednost od 1.407 miliona KM što je za 1,1% više u odnosu na novembar 2017. godine, i predstavlja 19,3% izvoza FBiH.

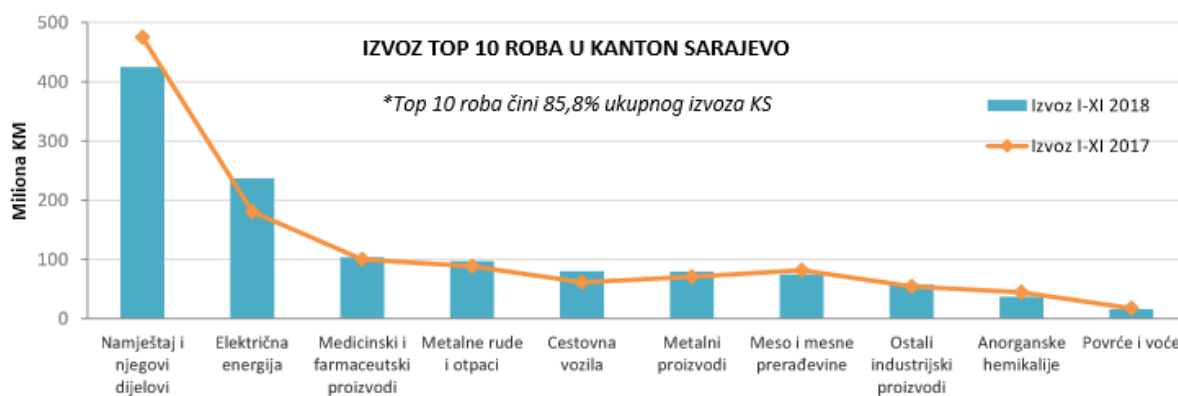
Ukupan uvoz KS u periodu januar-novembar 2018. godine povećan je za 7,2% u odnosu na isti period 2016. godine i iznosio je 4.293 miliona KM. U ukupnom uvozu FBiH, KS učestvuje sa više od jednom trećinom (35,2%).

Grafikon 5: Vanjskotrgovinska razmjena BiH, FBiH i KS²⁰ (Novembar 2018. godine)

Povećanje uvoza i izvoza rezultiralo je rastom deficita u KS za 10,4% u odnosu na posmatrani period 2017. godinu. Deficit u iznosu od 2.885 miliona KM čini 58,8% ukupnog deficita FBiH. Stopa pokrivenosti uvoza izvozom u KS u novembru 2018. godine iznosi 32,8%, te je i dalje niska u odnosu na FBiH 59,8%.

Grafikon 6: Izvoz top 10 roba za KS²¹ (Novembar 2018. godine)

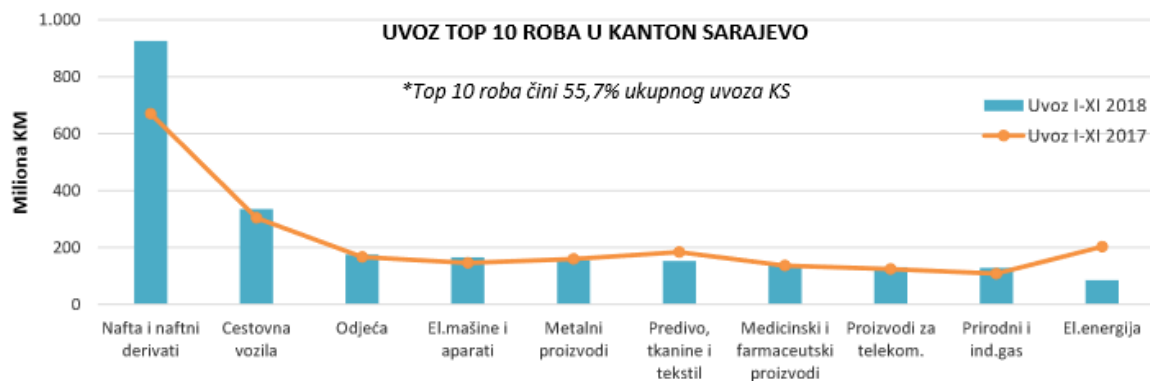

Izvoz top 10 roba za KS čini 85,8% od ukupnog izvoza KS. Najviše se izvoze sljedeće: namještaj i njegovi dijelovi (nešto preko 400 miliona KM u posmatranom periodu 2018. godini dok je u istom periodu 2017. godini iznosio skoro 500 miliona KM), električna energija (preko 200 miliona KM u novembru 2018. godine u odnosu na ispod 200 miliona KM u istom mjesecu

²⁰ Izvor: Vanjskotrgovinska komora

²¹ Izvor: Zavod za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo

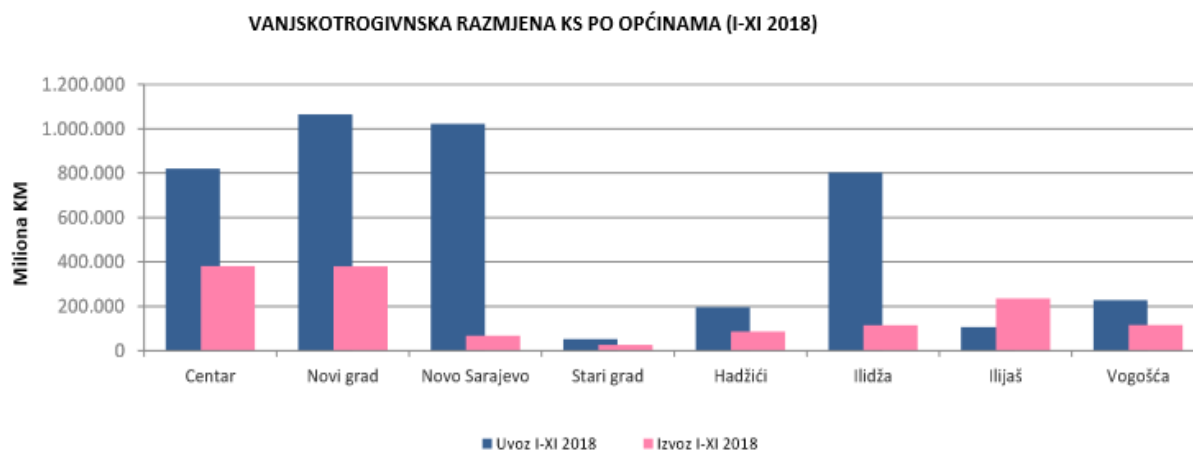
2017. godine), medicinski i farmaceutski proizvodi u iznosu od oko 100 miliona KM u periodu januar – novembar 2018. godine, dok je u istom periodu 2017. godine bio na skoro istom iznosu. Grafikon 7: Uvoz top 10 roba za KS²² (Novembar 2018. godine)

Kao što vidimo na grafiku iznad uvoz top 10 roba za KS čini 55,7% od ukupnog uvoza KS. Najviše se uvozi: nafta i naftni derivati (preko 900 miliona KM u novembru 2018. godine, dok je godinu dana ranije bio malo iznad 600 miliona KM) i cestovna vozila (više od 300 miliona KM u 2018. u odnosu na ispod 300 miliona KM u 2017. godini).

Na sljedećem grafikonu je prikazana vanjskotrgovinska razmjena po općinama u Kantonu Sarajevo za period januar – novembar 2018. godine.

Grafikon 8: Vanjskotrgovinska razmjena KS po općinama²³ (Novembar 2018. godine)

Analizirajući po općinama u 2018. godini, vidljivo je iz grafikona iznad da najviše izvoze gradska općine Novi Grad i Centar. U periodu januar – novembar 2018. godine prednjače po uvozu Novi Grad, Novo Sarajevo, Centar i Ilidža.

²² Izvor: Zavod za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo

²³ Izvor: Vanjskotrgovinska komora

Iz prezentiranih podataka o privrednim kretanjima u KS za period januar – novembar 2018. godine vidimo da je u industrijskoj proizvodnji još uvijek prisutan pad proizvodnje, koji je najvećim dijelom uvjetovan trendovima u prerađivačkoj industriji koja je najveća sastavnica ukupne industrijske proizvodnje.

Podaci na nivou KS uveliko pokazuju prisutnost tendencije smanjenja nezaposlenosti, što ukazuje na prepoznavanje fokusiranja vlasti na značajnije stimulisanje razvoja realnog sektora sa akcentom na razvoj industrijske proizvodnje, koja ima potencijal zapošljavanja najvećeg broja radnika. Evidentno je da je u Kantonu Sarajevo u 2018. godini došlo do određenog napretka, kao i poboljšanja poslovnog ambijenta čemu svjedoče rast zaposlenosti, prometa u trgovini, povećanje obima usluga ali i posebno pozitivni trendovi u turizmu, kao i građevinarstvu i finansijskom sektoru u FBiH. Značajno pozitivna kretanja zabilježena su u turizmu gdje broj posjeta stranih i domaćih turista konstantno raste, što direktno vodi ka rastu prometa u trgovini i ugostiteljstvu, ali i u saobraćaju. Također, ohrabruju saznanja da je, došlo do pozitivnih pomaka u vanjskotrgovinskoj razmjeni KS sa svijetom.

Iako se zaposlenost u prošloj godini povećala, potrošnja je vrlo snažna, proizvodnja je još uvijek nedovoljna, javni sektor naglašen, a privatni sektor nedovoljno razvijen što rezultira izraženom vanjskom neravnotežom ekonomije KS i još uvijek visokom nezaposlenošću. Potencijal za ekonomski rast postoji u jačanju proizvodnje, naročito u privatnom sektoru, te daljoj integraciji u domaća, regionalna i svjetska tržišta, poboljšanju poslovnog okruženja i poticanju investicija u sektorima.

Na osnovu ove sveobuhvatne analize kao i ukupnog društveno-ekonomskog stanja države, te potrebe za pružanjem podrške kompanijama u procesu stabilizacije i pridruživanja Evropskoj uniji, prijedlozi Privredne Komore KS²⁴ za **poboljšanje i povećanje poslovnih aktivnosti** a time i poslovnog ambijenta u Kantonu Sarajevo, između ostalog su:

- potrebno je ubrzati proces donošenja sektorskih strategija,
- izvršiti izmjene i dopune zakona iz nadležnosti svih nivoa vlasti u smislu njihovog prilagođavanja potrebama i interesima domaće privrede,
- nastaviti proces pojednostavljenja procedure registracije privrednih društava i dobijanja raznih dozvola,
- poduzimati mjere u borbi protiv rasta nelikvidnosti privrednih subjekata i konkretnim podsticajnim mjerama osigurati realizaciju investicionog ciklusa.

Ministarstvo privrede Kantona Sarajevo konstantno provodi aktivnosti zajedno sa Vladom Kantona Sarajevo, kako bi se stvorio što povoljniji ambijent za poslovanje. To se prvenstveno odnosi na finansijsku podršku malim i srednjim preduzećima putem povoljnijih kreditnih linija, pojednostavljenje i pojeftinjenje administrativnih procedura, i drugom.

²⁴ Privredna komora KS: <http://pksa.ba/privreda-kantona-sarajevo-biljezi-odredeni-napredak/> pristupljeno: 10.05.2019. godine

3. Osnovni pokazatelji ekonomske i fiskalne politike

3.1. Realni sektor²⁵

3.1.1. Industrijska proizvodnja

Prema raspoloživim podacima Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine u oktobru 2018. godine u Bosni i Hercegovini je nastavljan trend rasta fizičkog obima industrijske proizvodnje. Tako je desezonirana stopa rasta u oktobru u odnosu na prethodni mjesec iznosila 1,4%, dok je registrirani rast na nivou perioda januar-oktobar 2018. godine u odnosu na isti period prethodne godine iznosio 2,4%.² Međutim, ako se pažljivije posmatra kretanje fizičkog obima industrijske proizvodnje u BiH u dosadašnjem periodu u 2018. godini, može se zaključiti da je ostvarena stopa rasta bila nešto niža u odnosu na prošlogodišnju kada je ostvaren rast od 3,4%. Sektorskim uvidom u strukturu ostvarenog rasta industrijske proizvodnje može se zaključiti da je najznačajnije povećanje a samim time i doprinos rastu zabilježen u okviru proizvodnje električne energije u BiH.

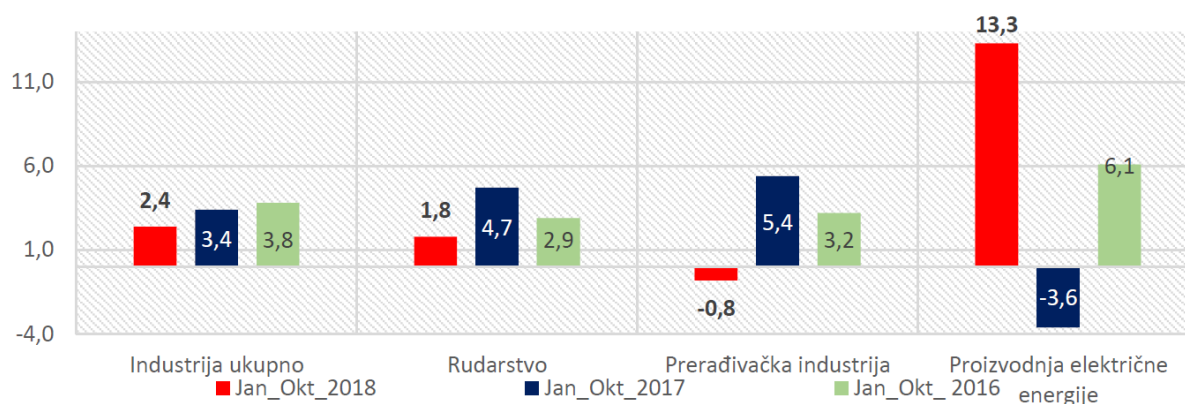
Tako je prema raspoloživim podacima BHAS-a u Bosni i Hercegovini u periodu januar-oktobar 2018. godine registrirano povećanje ukupne proizvodnje električne energije od 13,3% u odnosu na isti period prethodne godine. Ovo povećanje u proizvodnji električne energije rezultat je povećanja proizvodnje u okviru hidroelektranama koja je skoro udvostručena, dok je nivo proizvodnje u termoelektranama bio u rangu prošlogodišnjeg. Sektor rudarstva u Bosni i Hercegovini tokom posmatranog perioda također je zabilježio povećanje proizvodnje od 1,8% u odnosu na isti period prethodne godine.

S druge strane, tokom posmatranog perioda januar-oktobar 2018. godine došlo je do stagnacije proizvodnje u okviru bh. prerađivačke industrije gdje je registrirana stopa promjene od -0,8% u odnosu na isti period prethodne godine. Ovo smanjenje u okviru prerađivačke industrije u velikoj mjeri je onemogućilo višu stopu rasta ukupne industrijske proizvodnje u BiH. Posmatrano po granama prerađivačke industrije najznačajnije stope smanjenja proizvodnje koje su dovele do stagnacije ukupne prerađivačke industrije u BiH registrirane su u okviru: prerade duhana 44,5%, drvoprerade (osim namještaja) 10,7%, tekstila 11,3%, hemijske industrije 5,5%, gotovih metalnih proizvoda 6% i prehrambene industrije 2,5%.

U istom vremenskom periodu u okviru većine ostalih grana prerađivačke industrije zabilježena su povećanja proizvodnje, međutim ova povećanja nisu bila dovoljna kako bi se iskompenzirale negativne stope rasta u okviru navedenih industrijskih grana koje predstavljaju okosnicu industrijske proizvodnje i izvoza u BiH. Grafički prikaz kretanja fizičkog obima industrijske proizvodnje u BiH po sektorima za period januar-oktobar 2018. godine prikazan je na grafikonu ispod:

²⁵ Direkcija za ekonomsko planiranje (DEP): *Informacija o kretanju makroekonomskih pokazatelja za januar/siječanj – oktobar/listopad 2018. godine*, Sarajevo, decembar 2018. godine, str. 4-9

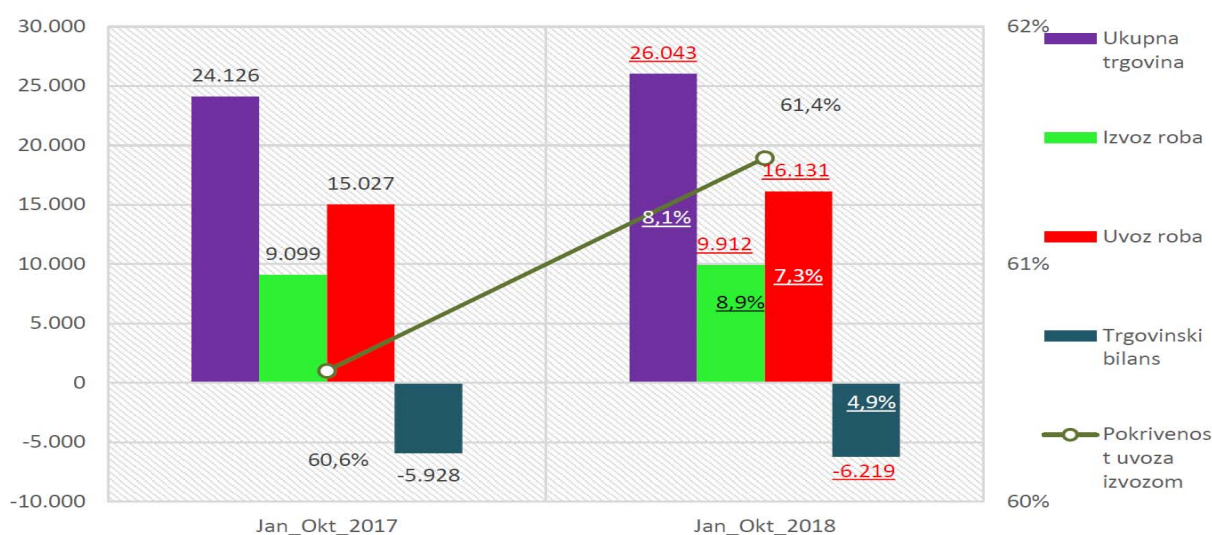
Grafikon 9: Pregled kretanja industrijske proizvodnje u BiH po sektorima za period januar-oktobar 2018. godine²⁶

3.1.2. Vanjskotrgovinska robna razmjena

Prema trenutno raspoloživim podacima BHAS-a u Bosni i Hercegovini u periodu januar-oktobar 2018. godine nastavljen je trend rasta vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom. Tako je BiH tokom posmatranog perioda zabilježila povećanje ukupne vanjskotrgovinske robne razmjene, izvoza i uvoza roba, što je dovelo do povećanja robnog deficita. Ključni nosioci ovog povećanja vanjskotrgovinskih indikatora bili su izvozna tražnja i povećanja svjetskih cijena tokom posmatranog perioda.¹² Grafički prikaz bh. vanjskotrgovinske robne razmjene na nivou periodu januar-oktobar 2018 . godine prikazan je na grafikonu ispod:

Grafikon 10: Pregled kretanja bh. vanjskotrgovinske robne za period januar-oktobar 2018. god (stope rasta g/g i nominalni iznosi)²⁷

²⁶ Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

²⁷ Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Prema raspoloživim podacima za period januar-oktobar 2018. godine Bosna i Hercegovina je ostvarila izvoz roba u vrijednosti od 9,9 milijardi KM što predstavlja nominalno povećanje od 8,9% u odnosu na isti period prethodne godine, dok je povećanje izvoza u oktobru u odnosu na isti mjesec prethodne godine iznosilo 6,6%. Ovo povećanje izvoza je uglavnom bilo posljedica izvozne tražnje i povećanja cijena pojedinih izvoznih proizvoda kao što su metali i energenti.

Ako se bh. robni izvoz u periodu januar-oktobar posmatra po proizvodima, najznačajnija povećanja a samim ti doprinosi rastu izvoza roba su registrirani u okviru izvoza električne energije 27,5% (1,1 p.p), koksa 55% (1,1 p.p), aluminijuma 15,1% (0,9 p.p), sirovog željeza i čelika 21% (0,8 p.p), metalnih konstrukcija 28,5% (0,6 p.p), te derivata nafte (ulja) 30% (0,5 p.p). S druge strane, najznačajnija smanjenja izvoza registrirana su prilikom izvoza brašna i pojedinih prehrambenih proizvoda, te određenih metalnih, hemijskih i duhanskih proizvoda.

Tokom posmatranog perioda Bosna i Hercegovina je najviše robe izvezla na tržište zemalja EU28 u iznosu od 7,3 milijardi KM što je povećanje od 11,7% u odnosu na isti period prethodne godine. U zemlje CEFTA-e u istom vremenskom periodu izvezeno je 1,6 milijardi KM što predstavlja povećanje od skoro 10%. Posmatrano pojedinačno po zemljama, najznačajnija povećanja izvoza a samim tim i doprinosi povećanju istog su registrirana prilikom izvoza u Hrvatsku 15,2% (1,8 p.p), Njemačku 10,5% (1,5 p.p), Srbiju 15,8% (1,5 p.p), Italiju 12% (1,3 p.p), Austriju 13,6% (1,1 p.p) i Sloveniju 9,5% (0,8 p.p).

Pored povećanja izvoza roba, viši nivo poslovne aktivnosti u zemlji i jačanje domaće koje se manifestovalo kroz povećanje privatne potrošnje i investicija, kao i porast cijena pojedinih proizvoda doveli su i do povećanja uvoza roba u Bosni i Hercegovini. Tako je prema raspoloživim podacima BHAS-a za prvih 10 mjeseci 2018. godine ukupni uvoz roba u BiH iznosio 16,1 milijardi KM što predstavlja nominalno povećanje od 7,3% u odnosu na isti period prethodne godine, dok je posmatrano na mjesečnom nivou uvoz roba u oktobru 2018. godine u odnosu na isti mjesec prethodne godine uvećan za 7,9%.

Ako se pažljivije posmatra struktura ostvarenog rasta uvoza u periodu januar-oktobar 2018. godine vidljivo je da su najznačajnija povećanja a samim tim i doprinosi rastu istog registrirana u okviru uvoza: rafiniranih naftnih derivata i sirove nafte od oko 25% (2,4 p.p), baznih metala 21,5% (1,6 p.p), motornih vozila 10,4% (0,6 p.p), hemijskih proizvoda 11,5% (0,4 p.p), mašina i aparata od oko 21% (0,5 p.p). S druge strane, smanjenja uvoza su registrirana u okviru uvoza električne energije, mašina za posebne namjene, te poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.

Posmatrano po glavnim trgovinskim blokovima u periodu januar - oktobar 2018. godine Bosna i Hercegovina je iz EU uvezla oko 9,7 milijardi KM, što predstavlja povećanje od 6%, dok je uvoz iz zemalja CEFTA-e iznosio 1,9 milijardu KM i uvećan je za skoro 2%. Posmatrano po zemljama, najznačajnija povećanja uvoza roba su registrirana prilikom uvoza roba iz Njemačke 9,7% (1,1 p.p), Kine 15,2% (1 p.p), Italije 6,5% (0,7 p.p), Hrvatske 6,6% (0,7 p.p), Turske 15% (0,6 p.p) i Rusije 13,6% (0,6 p.p).

U periodu januar-oktobar 2018. godine vanjskotrgovinski robni deficit u Bosni i Hercegovini je iznosio skoro 6,2 milijarde KM što predstavlja nominalno povećanje od 291 miliona KM odnosno 4,9% u odnosu na isti period prethodne godine.

Posmatrano po proizvodima, najznačajnija povećanja deficita zabilježena su u okviru kategorija kao što su motorna vozila, sirova i rafinirana nafta. Posmatrano po zemljama u periodu januar-oktobar 2018. godine došlo je do povećanja deficita prilikom vanjskotrgovinske razmjene sa Ruskom Federacijom, Kinom, Turskom, Njemačkom, dok je deficit smanjen u okviru vanjskotrgovinske robne razmjene sa Hrvatskom i Srbijom.

S druge strane, BiH je ostvarila vanjskotrgovinski suficit prilikom vanjskotrgovinske robne razmjene sa Crnom Gorom, Austrijom i Slovenijom. Ukupna pokrivenost uvoza izvozom roba u periodu januar-oktobar 2018. godine iznosila je 61,4% što predstavlja poboljšanje za 0,8 p.p u odnosu na isti period prethodne godine. Posmatrano po glavnim trgovinskim blokovima, pokrivenost uvoza izvozom iznosila je 75,2% prilikom vanjskotrgovinske robne razmjene sa EU, dok je pokrivenost sa zemljama CEFTA-e iznosila 83%.

3.1.3. Tržište rada

U septembru 2018. godine ukupan broj zaposlenih lica u BiH iznosio je 808,6 hiljada i veći je za 2% u odnosu na septembar 2017. godine. Broj zaposlenih lica uvećan je u gotovo svim područjima djelatnosti. Međutim, najznačajniji doprinos rastu broja zaposlenih bio je u djelatnostima industrije, trgovine i ugostiteljstva. Broj zaposlenih lica u području djelatnosti prerađivačke industrije uvećan je za 2,3% u septembru 2018. godine u poređenju sa istim mjesecom prošle godine. Istovremeno u djelatnosti trgovine na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala broj zaposlenih lica je uvećan za 3% g/g, a u djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane uvećan je za 3,4% g/g. Anketna stopa nezaposlenosti u BiH za 2018. godinu iznosi 18,4%.⁵ Broj registrovanih nezaposlenih lica u BiH u oktobru 2018. godine smanjen je za 8,5% u odnosu na isti mjesec 2017. godine i iznosi 437,8 hiljada.

Tabela 6: Broj zaposlenih (nova metodologija) i registrovanih nezaposlenih lica u BiH ²⁸

	Broj zaposlenih lica u BiH	Broj registrovanih nezaposlenih lica u BiH	Stopa rasta broja zaposlenih lica g/g	Stopa rasta broja registrovanih nezaposlenih lica g/g
01-2017	767.074	511.571	-	-5,1%
02-2017	766.799	509.907	-	-5,0%
03-2017	773.053	501.522	-	-5,4%
04-2017	779.342	495.405	-	-5,5%
05-2017	783.585	487.426	-	-6,1%
06-2017	786.399	485.888	-	-6,2%
07-2017	787.933	486.309	-	-6,5%
08-2017	785.582	485.088	-	-6,8%
09-2017	792.779	480.379	-	-6,7%
10-2017	795.318	478.191	-	-6,7%
11-2017	796.947	475.549	-	-7,0%
12-2017	794.318	475.084	-	-6,9%
01-2018	790.629	475.541	3,1%	-7,0%
02-2018	791.115	472.957	3,2%	-7,2%
03-2018	794.349	466.330	2,8%	-7,0%
04-2018	795.883	458.355	2,1%	-7,5%
05-2018	802.661	450.067	2,4%	-7,7%
06-2018	806.031	448.071	2,5%	-7,8%
07-2018	805.715	450.392	2,3%	-7,4%
08-2018	801.293	448.578	2,0%	-7,5%
09-2018	808.627	441.672	2,0%	-8,1%
10-2018	-	437.783	-	-8,5%

²⁸ Izvor: BHAS, entitetski zavodi za zapošljavanje, Zavod za zapošljavanje BD, DEP kalkulacije

Prosječna neto plata u BiH u septembru 2018. godine²⁹ nominalno je uvećana za 3,9% u odnosu na septembar 2017. godine uz nešto sporiju realnu stopu rasta zbog inflacije i iznosi 877 KM. Iako je u gotovo svim područjima djelatnosti zabilježen nominalni rast neto plata u poređenju IX 2018/IX 2017 naveće nominalne stope rasta su u području djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite (7,5% g/g) i obrazovanja (6,7% g/g). Kretanje prosječne neto plate u 2017. i 2018. godini predstavljeno je na grafikonu ispod.

Prosječna penzija u BiH u oktobru 2018. godine iznosila je 387 KM i nije se mijenjala u poređenju sa prethodnim mjesecom ali je nominalno uvećana 6,3% u odnosu na isti mjesec 2017. godine. U posmatranom mjesecu najniža penzija u FBiH iznosila je 348,1 KM, a u RS 187,8 KM. Ukupan broj penzionera koji primaju penzije iz penzionih fondova u BiH u oktobru 2018. godine uvećan je za 1,1% u odnosu na isti mjesec 2017. godine i iznosi 676,2 hiljada³⁰.

3.2. Javne finansije³¹

Za deset mjeseci 2018. godine, na nivou BiH ukupno je prikupljeno oko 12,6 milijardi KM poreskih prihoda, što je u poređenju sa istim periodom prethodne godine rast od oko 7,1%.

3.2.1. Indirektni porezi

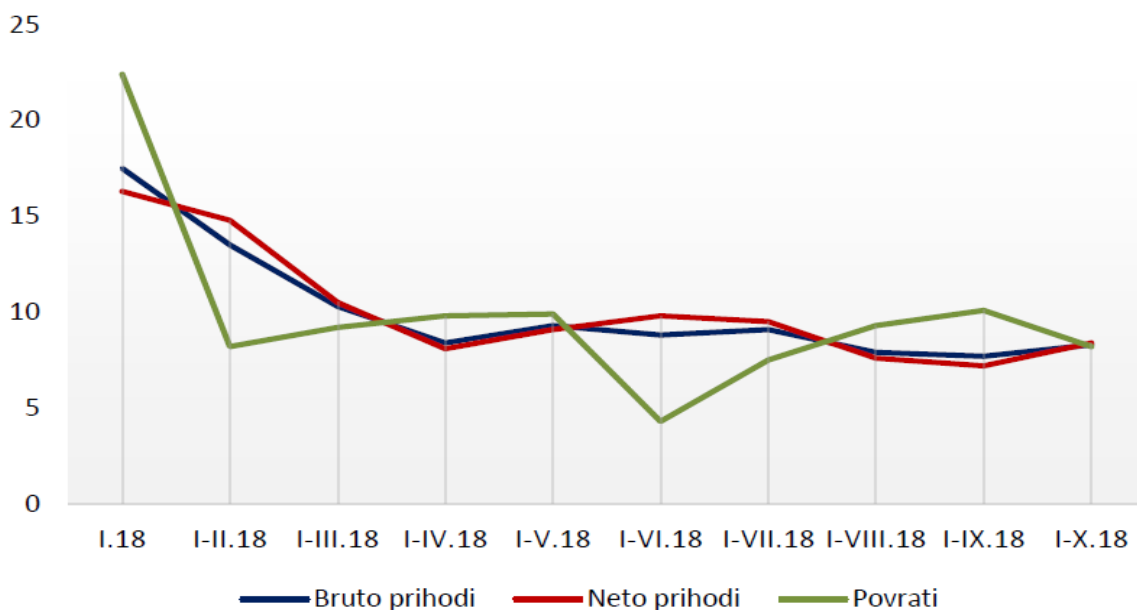
Naplaćeni prihodi. Za prvih deset mjeseci, po osnovu indirektnih poreza naplaćeno je oko 6,3 milijarde bruto prihoda, što je za oko 487 miliona KM ili 8,3% više nego što je naplaćeno u istom periodu 2017. godine. Tokom istog perioda, naplaćeni neto prihodi su viši za 8,4%, čime su dostigli iznos od oko 5,2 milijarde KM. Nešto viši rast neto prihoda u poređenju sa bruto prihodima od indirektnih poreza je rezultat sporijeg rasta povrata sa JR UIO, koji se desio tokom perioda januar - oktobar (8,2% g/g). Sa grafikona ispod jasno se može vidjeti da uz svako usporenje rasta (smanjenje) dolazi do nešto bržeg rasta neto prihoda u poređenju sa bruto prihodima od indirektnih poreza.

²⁹ Podaci o prosječnoj neto plati za oktobar 2018. godine nisu bili dostupni u periodu izrade Informacije.

³⁰ Prosječna penzija u BiH je izračunata na osnovu prosječnih mjesečnih penzija ponderisanih udjelom ukupnog boja penzionera u svakom od bh. entiteta u ukupnom broju penzionera. Broj penzionera u BiH predstavlja zbir penzionera koji primaju penzije iz Zavoda za MIO/PIO FBiH i Fonda za PIO RS bez obzira na mjesto prebivališta.

³¹ Direkcija za ekonomsko planiranje (DEP): *Informacija o kretanju makroekonomskih pokazatelja za januar/siječanj – oktobar/listopad 2018. godine*, Sarajevo, decembar 2018. godine, str. 8-11

Grafikon 11: Rast bruto prihoda, neto prihoda od indirektnih poreza i povrata sa JR

Najveći doprinos rastu neto prihoda od indirektnih poreza dali su neto prihodi od putarina (4,2 p.p.) i PDV-a (4,0 p.p.).

Tabela 7: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza (rast g/g u % osim ako nije drugačije naznačeno)³²

	struktura 2018	jan-okt 2017	jan-okt 2018	avg 2018	sep 2018	okt 2018
Bruto prihodi - prikupljeno	100,0	7,1	8,3	0,6	6,2	13,8
Povrati	18,0	18,3	8,2	20,3	18,4	-5,9
Neto prihodi - prikupljeno	82,0	4,9	8,4	-3,4	4,4	18,7
PDV	50,2	5,8	6,4	-1,6	-5,1	15,3
Carine	3,8	8,9	7,5	3,2	7,3	11,0
Akize	19,4	2,5	-1,3	-18,7	-2,5	15,3
Putarine	8,2	7,8	63,8	61,5	77,4	87,2
Ostali prihodi	0,3	1,5	5,4	4,7	15,2	8,3
Neusklađeni prihodi	0,3	-53,6	63,2	-100,0
Raspoloživo za raspodjelu	100,0	7,6	8,3	-8,5	3,5	14,7
Minimalne rezerve	20,6	18,0	22,3	12,1	10,4	-0,4
Budžeti	79,4	5,6	5,1	-12,7	2,4	18,4
Servisiranje vanjskog duga	11,8	42,1	0,8	12,5	-26,4	1,7
FBiH	7,5	42,5	0,2	13,4	-28,4	-1,7
RS	4,1	40,9	0,8	11,0	-25,4	9,4
BD	0,1	82,3	75,2	29,6	44,7	-50,0
Raspodjeljeno nakon servisiranja vanjskog duga	67,6	0,8	6,0	-14,1	12,5	21,1
Institucije BiH	9,9	0,3	0,0	0,0	-4,8	4,5
FBiH	37,0	1,7	7,3	-15,2	15,0	24,6
RS	18,4	-1,1	6,8	-17,6	19,4	23,5
BD	2,3	-5,4	4,3	-10,6	-3,8	18,6

³² Izvor: UIO BiH

Porez na dodatu vrijednost. Neto prihodi od PDV-a, u periodu januar - oktobar 2018. godine, bilježe povećanje od 6,4% g/g. Tokom posmatranog perioda, ukupno je naplaćeno oko 3,2 milijarde neto prihoda od PDV-a, odnosno 4,3 milijarde bruto prihoda. Tokom posmatranog perioda, uvoz roba je rastao. (Više detalja u dijelu o vanjskoj trgovini). Prema poreskim prijavama, prihodi od PDV-a veći su za 5,5% g/g od čega su naplaćeni prihodi od PDV-a iz prometa domaćih roba i usluga manji za 9,2% g/g, dok su naplaćeni prihodi od PDV-a pri uvozu roba i usluga viši za 8,1% g/g.³³

Akcize. Po osnovu akciza tokom perioda januar - oktobar tekuće godine, naplaćeno je oko 1,2 milijarde KM prihoda. Navedeni prihodi su nešto manji u poređenju sa istim periodom prethodne godine (1,3% g/g). Tokom posmatranog perioda, prihodi od akciza na uvozne proizvode bilježe povećanje od 9,1% g/g, dok prihodi od akciza na domaće proizvode bilježe smanjenje od 28,4% g/g. Posmatrajući uvozne akcize po vrstama značajan rast prihoda bilježimo kod akciza na duvanske prerađevine koji su veći za 10,7% u odnosu na isti period 2017. godine. Takođe, značajniji rast prihoda bilježimo i kod akciza na naftu i naftne derivate koji su veći za 7,5% g/g. Posmatrajući po vrstama akcize na domaće proizvode značajan pad prihoda bilježimo kod akciza na domaći duvan i duvanske prerađevine, koji su manji za 35,1% g/g. Takođe, pad prihoda zabilježen je i kod akciza na domaću naftu i naftne derivate, koji su u padu za 24,7% g/g.

Carine. Za prvih deset mjeseci 2018. godine, naplaćeni neto prihodi od carinskih dažbina iznosili su oko 238 miliona KM, i u odnosu na naplaćene prihode od carinskih dažbina za isti period prošle godine, u su u porastu za 7,5%.

Putarine. Naplaćeni neto prihodi od putarina za period januar - oktobar 2018. godine su iznosili oko 519 miliona KM, i u poređenju sa istim periodom prethodne godine, u porastu su za oko 64%.

Raspoređeni prihodi. Raspoloživo za raspodjelu, tokom posmatranog perioda je bilo oko 6,3 milijardi KM prihoda, što je u poređenju sa istim periodom prethodne godine više za 8,3%. Nakon izdvajanja sredstava za izgradnju autoputeva i izgradnju i rekonstrukciju drugih puteva u Bosni i Hercegovini (0,25 KM) u iznosu od 282,2 miliona KM, minimalne rezerve u iznosu od oko 1,4 milijardi KM i sredstava za finansiranje institucija BiH u iznosu od 624,5 miliona KM, UiO BiH je izvršila raspored preostalih sredstava u iznosu od oko 4,3 milijarde KM korisnicima. FBiH je, za deset mjeseci tekuće godine, raspoređen ukupan iznos od oko 2,8 milijarde KM (6,2% g/g više). Od tog iznosa servis vanjskog duga čini oko 477 miliona KM što je za svega 0,2% više nego u istom periodu prethodne godine. Doznačeni iznos od oko 2,3 milijarde KM za finansiranje budžeta je uvećano za 7,3% g/g. U istom periodu, RS je raspoređeno oko 1,4 milijardi KM (što je za 5,8% g/g više). Na servis vanjskog duga se odnosi oko 261 milion KM, što je za 0,8% više nego u istom periodu prethodne godine. A preostalih 1,1 milijardu KM (povećanje od 6,8% g/g) na finansiranje budžeta. Iznos doznačenih sredstava BD je iznosio oko 152,1 miliona KM (6,1% g/g više) i raspoređeno je: servis vanjskog duga oko 6 miliona i finansiranje budžeta oko 146,2 miliona KM.

³³ Podaci o naplaćenim PDV prihodima u domaćem prometu roba i usluga i pri uvozu roba su preuzeti iz PDV nacionalne prijave.

3.2.2. Direktni porezi, doprinosi i neporeski prihodi u BiH

U periodu januar - oktobar 2018. godine, entitetske uprave su zajedno prikupile oko 6,3 milijarde KM prihoda, što je povećanje u poređenju sa istim periodom prethodne godine od 5,8%.

Tabela 8: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i sl.³⁴

Naziv prihoda	FBiH jan-okt			RS jan-okt			BiH jan-okt		
	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %
	2017	2018		2017	2018		2017	2018	
Direktni porezi	777,7	850,7	9,4	393,1	427,4	8,7	1.170,8	1.278,1	9,2
<i>Porez na dohodak</i>	331,4	371,9	12,2	193,6	194,8	0,6	524,9	566,7	8,0
<i>Porez na dobit</i>	305,1	337,7	10,7	166,2	196,0	17,9	471,3	533,7	13,2
<i>Porezi građana</i>	140,0	140,1	0,1	33,3	36,6	9,7	173,3	176,7	2,0
<i>Ostali porezi</i>	1,3	1,0	-23,5	0,0	0,0	0,0	1,3	1,0	-23,5
Takse, kazne i naknade	576,1	596,5	3,5	325,6	344,5	5,8	901,7	940,9	4,4
Doprinosi	2.619,7	2.812,6	7,4	1.220,9	1.225,4	0,4	3.840,6	4.038,0	5,1
<i>PIO</i>	1.449,5	1.561,3	7,7	658,7	695,9	5,6	2.108,3	2.257,2	7,1
<i>Zdravstvo</i>	1.050,3	1.121,1	6,7	474,8	438,0	-7,7	1.525,1	1.559,1	2,2
<i>Nezaposleni</i>	119,9	130,2	8,6	33,6	28,6	-15,0	153,5	158,8	3,5
<i>Dječija zaštita</i>	0,0	0,0	-	49,8	58,7	17,9	49,8	58,7	17,9
<i>Zapošljavanje invalida</i>	0,0	0,0	-	4,0	4,2	3,8	4,0	4,2	3,8
UKUPNO	3.973,5	4.259,8	7,2	1.939,6	1.997,3	3,0	5.913,1	6.257,0	5,8

Direktni porezi. Tokom posmatranog perioda, ukupno naplaćeni prihodi od direktnih poreza su iznosili oko 1,3 milijarde KM, što je u poređenju sa istim periodom prethodne godine, porast od 9,2%. Jedino kategorija ostalih poreza, čiji je udio jako mali, bilježi smanjenje. Inače ova kategorija poreza postoji jedino na nivou PU FBiH i nju čine porezi na potrošnju u ugostiteljstvu od pravnih lica i od fizičkih lica. Ako se pogleda stopa rasta prihoda od poreza na dohodak u PU RS, uočava se da je pozitivna. Navedena kategorija prihoda je ostvarila rast uprkos činjenici da je Vlada RS povećala neoporezivi dio plate na 500 KM, iz čega slijedi smanjenje ove vrste prihoda.

Doprinosi. U prvih deset mjeseci tekuće godine doprinosa je naplaćeno u iznosu od preko 4 milijarde KM, što je za oko 5,1% g/g više. Sve pojedinačne kategorije doprinosa na nivou BiH su ostvarile pozitivne stope rasta, uprkos smanjenju prihoda od doprinosa u nadležnosti PU RS (vidjeti tabelu iznad).

Ostali prihodi. Kategorija ostalih prihoda koju čine različite takse, kazne i naknade bilježi povećanje od 4,4% g/g. Iznos naplaćenih prihoda je, tokom posmatranog perioda, iznosio preko 900 miliona KM. Rast prihoda iz nadležnosti poreskih uprava je jednim dijelom rezultat stalno prisutnih inspeksijskih nadzora, a u svrhu borbe protiv rada na crno.

³⁴ Izvor: Poreska uprava RS i Poreska uprava FBiH

4. Pretpostavke društvenog i privrednog razvoja za budžetsku i sljedeće dvije godine

Naprijed navedeni makroekonomski pokazatelji, te informacija o poslovanju privrede u KS koji su predstavljeni u ovim Smjernicama potvrđuju da je privredni razvoj KS pod utjecajem brojnih faktora. Početkom 2016. godine Skupština KS je donijela Strategiju razvoja Kantona Sarajevo do 2020. godine koja je bila temelj za početak mnogih koje je Vlada KS već realizovala i planirala implementirati u godinama koje slijede. Navedena strategija je još uvijek na snazi.

Naime, "Strategija razvoja Kantona Sarajevo do 2020. godine je strateški dokument koji usmjerava razvoj, utvrđuje prioritete u razvoju i predstavlja putokaz za sveukupan razvoj KS uzimajući u obzir sve njegove dimenzije: ekonomsku, društvenu, okolinsku i prostornu."³⁵ U ovom strateškom dokumentu definisana je vizija KS koja glasi „Kanton Sarajevo je evropska dinamična, kreativna i kulturno raznolika regija ugodnog življenja i unosnog poslovanja“, kao i strateški ciljevi za ostvarenje vizije i to:

1. Poboljšati administrativni i poslovni ambijent za ubrzan ekonomski rast i unaprijediti ekonomsku strukturu radi povećanja izvoza roba i usluga,
2. Povećati zaposlenost i kreirati nova bolje vrednovana radna mjesta,
3. Stvoriti uslove za uključujući društveno ekonomski rast i smanjenje siromaštva i unaprijediti dostupnost i pouzdanost svih javnih servisa,
4. Odgovorno upravljati okolišem, prostorom, prirodnim i infrastrukturnim resursima,
5. Unaprijediti sistem upravljanja razvojem Kantona Sarajevo.

Kada je riječ o društvenom i privrednom razvoju, uzimajući u obzir istaknute segmente mogućeg djelovanja, Vlada KS je u svim oblastima³⁶ pokrenula aktivnosti u cilju postizanja napretka.

4.1. Oblast pravde i uprave

Aktivnosti Vlade Kantona Sarajevo u oblasti pravde i uprave bile su usmjerene, prije svega, na ostvarivanje programskih zadataka u ovoj oblasti, a prioritetno na dalju izgradnju i doradu pravnog sistema u Kantonu Sarajevo, sa osnovnim ciljem oblikovanja pravnog sistema u Kantonu i njegovog uvezivanja u pravni sistem Federacije i Države BiH.

Programirani realizovani zadaci su:

- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o upotrebi grba i zastave Kantona Sarajevo, ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj: 15/18);
- Zakon o izmjenama Zakona o radno-pravnom statusu članova Vlade Kantona Sarajevo, ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj: 28/18);
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o pečatu Kantona Sarajevo, ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj: 15/18).

³⁵ Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo: Strategija razvoja Kantona Sarajevo 2020. godine, Sarajevo, avgust 2016., str. 9.

³⁶ http://skupstina.ks.gov.ba/sites/skupstina.ks.gov.ba/files/izvjestaj_vlada_2018.pdf (Pristupljeno 10.05.2019.)

Programirani nerealizovani zadaci:

- Zakon o lokalnoj samoupravi – izrada ovog propisa prenesena je u 2019. godinu;
- Zakon o imovini Kantona Sarajevo – donošenje ovog propisa je u vezi sa izradom Zakonalokalnoj samoupravi, pa je izrada ovog propisa prenesena u 2019. godinu;
- Zakon o izmjenama Zakona o radno-pravnom statusu poslanika u Skupštini Kantona Sarajevo - izrada ovog propisa prenesena je u 2019. godinu;
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti pripadnika nacionalnih manjina u Kantonu Sarajevo – predlagač odustao od inicijative za izmjenu propisa;

Vlada Kantona Sarajevo u ovoj oblasti provodi aktivnosti koje se odnose na sistem pravosuđa kao i stanja u pravosuđu, obezbjeđenje sredstava za finansiranje rada sistema pravosuđa, funkcionisanja notarijata na području Kantona Sarajevo, normativne regulative i dalju racionalizaciju kantonalne uprave kroz provođenje njene reforme. Vlada Kantona Sarajevo će u narednom periodu kao nastavak aktivnosti, podržati korake ka konsolidaciji pravosudnog sistema nakon provedene reforme pravosudnog sistema.

4.2. Oblast prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša

Programirani realizovani zadaci su:

- Odluka o pristupanju izradi Prostornog plana područja posebnog obilježja “Regionalni centar za upravljanje otpadom (RCUO) – Smiljevići
- Odluka o donošenju Plana upravljanja Spomenikom prirode "Vrelo Bosne";
- Odluka o donošenju Plana upravljanja Zaštićenim pejzažem "Bentbaša";
- Odluka o subvencioniranju rješavanja stambenog pitanja mladih;
- Odluka o dodjeli sredstava za subvencioniranje rješavanja stambenog pitanja mladih, Vlade Kantona Sarajevo;
- Akcioni plan energetske efikasnosti u javnim objektima Kantona Sarajevo;
- Izmjene i dopune Plana intrventnih mjera u slučajevim prekomjerne zagađenosti zraka u Kantonu Sarajevo;
- Program aktivnosti u okviru RCUO Smiljevići za 2018. godinu;
- Izvještaj o upravljanju otpadom animalnog porijekla;
- Ažurirani akcioni plan (KEAP) za Kanton Sarajevo

U oblasti prostornog uređenja kao kapitalni projekti mogu se posebno istaći aktivnosti na pripremi, izradi i donošenju prostornih i urbanističkih planova Kantona Sarajevo. U procesu izrade su:

1. Prostorni plan područja posebnog obilježja Zaštićeni pejzaž „Trebević“;
2. Prostorni plan područja posebnog obilježja „Regionalni centar za upravljanje otpadom(RCUO) – Smiljevići;
3. Urbanistički plan urbanog područja Sarajevo (Stari Grad, Centar Novo Sarajevo, Novi Grad, Ilidža i Vogošća);
4. Urbanistički plan za urbano područje Trnovo;

5. Urbanistički plan za urbano područje Hadžići;
6. Urbanistički plan za urbano područje Ilijaš.

Usmjerenje i cilj izrade Urbanističkih planova je:

- razrada postavki važećeg Prostornog plana Kantona Sarajevo;
- koristiti rezultate istraživanja izvršenih za potrebe izrade Prostornog plana Kantona Sarajevo;
- u fazi pripreme koristiti konačne rezultate popisa stanovništva;
- u fazi formiranja prostorne osnove uzeti u razmatranje ranije dostavljene inicijative subjekata planiranja;
- posebnu pažnju posvetiti preispitivanju statusa rezervisanih površina za postplanski period, posebnih područja, kao i zaštićenih zona (zaštitni pojasevi infrastrukturnih objekata i vodozaštitnih zona i sl.) u smislu njihovog usklađivanja sa važenjim zakonskim i podzakonskim propisima.

Svi navedeni planovi su u početnoj fazi izrade odnosno, u toku je izrada prostorne osnove odstrane Zavoda za planiranje razvoja Kantona Sarajevo.

Vlada Kantona Sarajevo je donijela Zaključak kojim je usvaja „Modela poboljšanja energetske efikasnosti u zgradarstvu na području Kantona Sarajevo u funkciji povećanja brojkorisnika (omasovljenje)“. Potpisan je Sporazum o realizaciji Modela energetske efikasnosti između Vlade Kantona Sarajevo, Grada Sarajevo, općina Stari Grad, Centar, Hadžići, Vogošća i Ilijaš. Projektom su osigurane pogodnosti za vlasnike stambenih objekata i to: besplatan energetska audit i projektna dokumentacija; kreditne linije kod partnerskih banaka za finansiranje mjera energetske efikasnosti; subvencioniranje kamatne stope; sufinansiranje do 45% troškova utopljanja objekata i besplatan nadzor radova na utopljanju objekta.

Provođenje energijske efikasnosti u javnom sektoru predstavlja jednu od mjera Akcionog plana za smanjenje emisije čestičnih tvari u zraku na području Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj: 16/13). S tim u vezi, kada je u pitanju nastavak uspješne realizacije Projekta "Zeleni ekonomski razvoj" i njegove komponente "Mjere povećanja energetske efikasnosti" u javnim objektima Kantona Sarajevo, nakon usvajanja Akcionog plana energijske efikasnosti u javnim objektima Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj: 13/18 i 21/18), počela je energijska sanacija sedam javnih objekata u okviru pomenutog Projekta, a koji su većinom odabrani upravo iz Akcionog plana. U tu svrhu je zajedno sa UNDP-ijem, općinama i ostalim sufinansijerima (kantonalna resorna ministarstva, menadžment javnih objekata) obezbijedilo provođenjemjera povećanja energijske efikasnosti na objektima JU "Psihijatrijska bolnica Kantona Sarajevo", OŠ "Malta", OŠ "Vladislav Skarić", Policijska stanica Novi Grad, OŠ "Behaudin Selmanović", vrtićLastavica, te OŠ "Hilmi ef. Sarić".

U narednom periodu u oblasti prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša provodit će seintenzivno aktivnosti na primjeni zakona i podzakonskih propisa. Predviđen je nastavak aktivnosti sanacije ratom oštećenih objekata, uz formiranje registra objekata kolektivnog stanovanja oštećenih usljed ratnih dejstava. Aktivnosti će biti usmjerene na realizaciji kapitalnih projekata, pri čemu posebno se ističe projekat povećanja energetske efikasnosti u skladu sa

novoutvrđenim modelom energetske efikasnosti. Osnovne aktivnosti su na sanaciji ratnim dejstvima oštećenih krovova, sanaciji ratnim dejstvima oštećenih liftova, povećanju energetske efikasnosti u stambenim zgradama u cilju uštede toplotne energije i kvalitetnih uslova življenja što indirektno poboljšava zaštitu okoliša, preinvestiranje u rješavanju imovinsko-pravnih odnosa i izgradnje primarne materijalne infrastrukture za pokretanje kolektivne i individualne stambene izgradnje u skladu sa usvojenom prostorno-planskom dokumentacijom na području Kantona Sarajevo, poboljšanje stanja u oblasti upravljanja i održavanja zgradama, nadzor nad radom Kantonalnog stambenog fonda Sarajevo i Fonda Kantona Sarajevo za izgradnju stanova za članove porodica šehida i poginulih boraca i dr.

U cilju provođenja savremenih standarda kvaliteta okoliša uz ograničavanje prekomjernih emisija u okoliš u 2019. godini će se nastaviti izdavanje okolinskih dozvola za nove i postojeće pogone i postrojenja, te obnova ranije izdatih okolinskih dozvola kojima je istekao rok važenja od pet godina. Kao primarni cilj djelovanja u oblasti zaštite okoliša u 2019. godini planiraju se aktivnostima implementaciji novog Kantonalnog plana zaštite okoliša (KEAP-a) za naredni petogodišnji period. Kantonalni plan zaštite okoliša, kao programsko-planski dokument strateškog djelovanja za Kanton Sarajevo u oblasti zaštite okoliša, ima za cilj očuvanje prirodnog bogatstva Kantona Sarajevo, unapređenje stanja okoliša i razvoj Kantona Sarajevo, na principima održivog razvoja. Sastavni dio Kantonalnog plana zaštite okoliša je Akcioni plan, sa jasno određenim nosiocima aktivnosti/mjera, rokovima i potrebnim finansijskim sredstvima. Praćenje implementacije KEAP-a KS u svim njegovim segmentima, prema utvrđenoj dinamici i rokovima za realizaciju, vrši Koordinacioni odbor za provođenje Kantonalnog plana zaštite okoliša Kantona Sarajevo, kojeg je dana 24.05.2018. godine imenovala Vlada Kantona Sarajevo.

U 2019. godini očekuje se završetak aktivnosti na pripremi "Studije izvodljivosti opoširenju i unaprijeđenju sistema daljinskog grijanja u Kantonu Sarajevo", a koja predstavlja dio Projekta "Povećanje kvaliteta zraka u Bosni i Hercegovini kroz promociju obnovljivih izvora energije i poboljšanje pristupa sistema daljinskog grijanja". Planirano je da se u okviru Studije detaljno izradi idejno rješenje najoptimalnijeg scenarija za proširenje i poboljšanje sistema daljinskog grijanja u Kantonu Sarajevo, za čiju realizaciju bi se u daljnjem periodu trebala obezbjeđivati sredstva, a što bi sve skupa trebalo doprinijeti poboljšanju kvaliteta zraka. Planiran je završetak aktivnosti na energijskoj sanaciji javnih objekata iz 2018. godine, kao i odabir novih javnih objekata iz Akcionog plana, a za koje je neophodno hitno provođenje mjera povećanja energetske efikasnosti u funkciji poboljšanja kvaliteta zraka u Kantonu.

4.3. Oblast komunalne politike i infrastrukture

Iz ove oblasti realizovani su: Zakon o izmjeni Zakona o komunalnim djelatnostima („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 20/18) i Zakon o izmjeni Zakona o komunalnoj čistoći („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj:20/18).

Kapitalni projekti u izvještajnom periodu planirani su isključivo od prihoda iz vodnih naknada odnosno namjenskih sredstava i razgraničenih prihoda iz ranijih godina. Treba istaći da je najveći dio kapitalnih sredstava bio usmjeren na rekonstrukciju vodovodne i kanalizacione mrežepo općinama u Kantonu. Kapitalni projekti drugim nivoima vlasti (općinama Kantona Sarajevo) su namjenjeni za realizaciju projekata komunalne infrastrukture, po prioritetima, a

prema ocjeni općina. Utrošak ovih sredstava se vršio putem ugovaranja radova od strane općina i isti su finansirani putem namjenskih sredstava tj. vodnih naknada. Podsjećanja radi, naplaćena sredstva od vodnih naknada i njihov utrošak je definisan Zakonom o vodama, kroz usvojeni Program utroška tih sredstava odobrenih od Vlade Kantona Sarajevo. Vlada Kantona Sarajevo je donijela "Program utroška finansijskih sredstava za regulaciju riječnih korita, vodosnabdijevanje i odvodnju otpadnih voda, na području Kantona Sarajevo za 2018. godinu".

Programska orijentacija u narednom periodu će biti usmjerena na mjere i aktivnosti radi unaprijeđenja komunalne infrastrukture i kvalitete komunalnih usluga. Prioritetni zadatak će biti izgradnja nove i rekonstrukcija stare vodovodne i kanalizacione mreže, sistematska zaštita izvorišta pitke vode, adekvatno upravljanje komunalnim otpadom, uvođenje elektronske naplate komunalnih usluga, pooštavanje kazni za ekološke prekršaje i kriminalitet kao i provođenje mjera za efikasniju kontrolu ekoloških prekršaja, izmjene propisa kojima se reguliše oblast komunalne privrede i komunalne djelatnosti, uspostavljanje sistema i upravljanje bazama podataka o stanju iraspoloživosti komunalne infrastrukture kao i druge aktivnosti i niz mjera sa ciljem sistemskog rješavanja problema i unaprijeđenja kvaliteta komunalnih usluga u Kantonu Sarajevo.

4.4. Oblast saobraćaja

Programirani realizovani zadaci:

- Uredba o organizaciji parkiranja, javnim parking površinama, parking zonama, izgradnji novih parkinga i organizaciji jedinstvenog sistema naplate parkiranja;
- Uredba o stavljanju van snage Uredbe o načinu ostvarivanja prava na naknadu za prijevozna posao i sa posla uposlenika u javnim institucijama, javnim ustanovama, fondovima i preduzećima čiji je osnivač i suosnivač Kanton Sarajevo;
- Odluka o obliku i sadržaju krovne taksi oznake;

U 2018. godini je započeta priprema Pravilnika o visini troškova premještanja vozila i olupina i lokaciji odlaganja vozila i olupina iz člana 86. stav (1) Zakona o uređenju saobraćaja na području Kantona Sarajevo.

Od kapitalnih projekata izdvajaju se:

1. Izgradnja gradskih saobraćajnica. U okviru Projekta kapitalnih investicija – Izgradnja gradskih saobraćajnica (I transferzala, XII transferzala i Južna longitudinala) u toku 2018. godine su nastavljeni radovi izgradnje i rekonstrukcije Južne longitudinala od II do IV transverzale te je u toku rješavanje pitanja produženja roka izgradnje i rekonstrukcije do sredine maja 2018. godine u cilju rješavanja problema građana MZ Hrasno Brdo. U cilju institucionalnog jačanja i poboljšanja institucionalnih preformansi, prije svega transparentnosti, efektivnosti i efikasnosti u korištenju javnih sredstava, te nezavisnosti od spoljnih uticaja i pojačane odgovornosti upravljanja predloženo je transformisanje Direkcije za puteve u samostalnu upravnu organizaciju.

Tabela 9: Saobraćajnice planirane za izgradnju (kreditna sredstva)

Općina	Naziv saobraćajnice	Opis radova
Centar Sarajevo, Vogošća	I transferzala	Postupci javne nabavke i ugovaranje na poddionicama (SSK-Velešići, Velešići-Bare i Tunel Kobilja Glava)
Novi Grad Sarajevo	IX transferzala	Spoj rondo u ulici Safeta Zajke sa LOT 2sarajevske obilaznice

2. Uvođenje jedinstvenog informacionog sistema naplate voznih karata (elektronski sistemnaplate), uvođenje sistema za nadzor i upravljanje javnim gradskim saobraćajem i izgradnja tramvajskih stajališta za kontrolisanu naplatu,
3. Sanacije, rekonstrukcije i modernizacije tramvajske pruge u Sarajevu na dijelu od "S" krivine kod Holiday do Ilidže sa konekcijom prema željezničkoj stanici, okretnica na željezničkojstanici, pruga kroz ul. Hamze Hume i odvojak pruge za remizu tramvaja,
4. Izgradnja tramvajske pruge Ilidža-Hrasnica,
5. Obnova voznog parka za javni linijski prijevoz putnika,
6. Izgradnja podzemnih garaža.

U 2018. godini započeta je izgradnja podzemne garažena Bjelašnici, dok je za garažu G3 - Kolodvorska u toku priprema projektne i druge potrebne dokumentacije za početak radova. Prikupljena je sva potrebna dokumentacija za izradnju garaže G3, te je trenutno upućen zahtjev Općini Novo Sarajevo za dobijanje građevinske dozvole. Nakon dobijanja građevinske dozvole, slijedi raspisivanje tendera za izbor izvođača radova. Radovi na izgradnji podzemne garaže "Babin Do" na Bjelašnici već su počeli. Izgradnja garaže se izvodi u saradnji Ministarstva saobraćaja Kantona Sarajevo i Općine Trnovo.

4.5. Oblast unutrašnjih poslova

U svim segmentima rada u cjelini preduzimane su aktivnosti u cilju postizanja što većeg stepena efikasnosti, profesionalnosti i stručnosti, uz poštivanje međunarodnih standarda o ljudskim pravima i slobodama. Praćeno je stanje sigurnosti na području Kantona Sarajevo i analizirane aktuelne sigurnosne pojave o čemu su sačinjavani mjesečni analitičko-informativni materijali i dostavljani Skupštini Kantona na razmatranje.

U prošloj godini usvojen je Zakon o policijskim službenicima Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo, broj: 38/18). U 2018. godini realizovani su projekti opreme s ciljem modernizacije opreme i stvaranja pretpostavki za uspješno izvršavanje poslova i zadataka iz nadležnosti policije. Aktivnosti u oblasti kriminaliteta u 2018. godini u odnosu na isti period prethodne godine, posmatrano kroz statističke pokazatelje, karakteriše smanjenje broja registrovanih krivičnih djela za 0,9% dok je povećan broj prijavljenih lica za 13,8%, maloljetnih izvršilaca za 63,8%, povratnika u činjenju krivičnih djela za 0,9% i lica lišenih slobode za 7%. U toku 2018. godine na području Kantona Sarajevo registrovana su 4.153 prekršaja iz oblasti protiv narušavanja javnog reda i mira što je 61 ili 1,4% manje u odnosu na 2017. godinu (izdato je 3.118 naloga, pokrenuto 1.035 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka). Za izvršenje navedenih prekršaja prijavljena su 4.542 lica (46 ili 1% manje), povratnika - 488 ili 11,7%, maloljetnika - 27, i stranih državljana - 14.

4.6. Oblast privrede

Uz projekat Poslovni plan nabavke sistema za vještačku proizvodnju snijega i novog vertikalnog transporta na planini Bjelašnici u 2018. godini pristupilo se realizaciji već ranije započetih projekata koji su u funkciji ovog projekta. Tako su vođene i okončane aktivnosti nerealizaciji projekta Akumulacija II, kao i drugi projekti na lokalitetu Ski centra Bjelašnica koji su bili neophodni za održavanje manifestacije EYOF 2019. godine.

Sredstva su planirana za nastavak Sufinansiranja projekta izgradnje "Regionalnog vodovoda Hojta-Bjelašnica-Igman". Primarni cilj izgradnja "Regionalnog vodovoda Hojta-Bjelašnica-Igman" je da bi se obezbijedila voda za osnježavanje skijaških staza a da se ostatak vode koristi za potrebe objekata koji se nalazna Bjelašnici. Od ukupno planiranih sredstava u izvještajnom periodu realizovano je 35% sredstava. Kada je u pitanju realizacija ovog projekta problem u realizaciji je takođe provođenje procedure javnih nabavki prilikom raspisivanja tendera za odabir izvođača radova, koji se provodi u općini Trnovo.

4.7. Oblast finansija

Aktivnosti Vlade Kantona Sarajevo u oblasti finansija bile su usmjerene na normativno regulisanje oblasti finansija i sprovođenja utvrđene politike u ovoj oblasti, a postupalo se u skladu nadležnostima propisanim Ustavom Kantona Sarajevo, zakonom, te Programom rada Vlade i Skupštine Kantona Sarajevo.

Usvojeni su programirani realizovani propisi: Izmjene i dopune Budžeta Kantona Sarajevo za 2018. godinu („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 28/18); Zakon o izmjenama Zakona o izvršavanju Budžeta Kantona Sarajevo za 2018. godinu („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 28/18); Zakon o porezu na promet nekretnina i porezu na naslijeđe i poklone („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 28/18) i Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o komunalnim taksama („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 28/18).

Aktivnosti koje su se provodile u oblasti budžeta i fiskalnog sistema u periodu od 01.01.-31.12.2018. godine proistekle su iz Zakon o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine i Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine. Naime, Zakonom o budžetima je propisano da se budžet donosi za budžetsku godinu koja odgovara kalendarskoj godini, ali i obavezu planiranja za tekuću i naredne dvije godine, što praktično znači donošenje Dokumenta okvirnog budžeta 2019-2021. U Ministarstvu finansija su se svakodnevno izrađivali izvještaji o raspodjeli prikupljenih prihoda, o izvršenim povratima i preknjiženjima pogrešno ili više uplaćenih prihoda, svakog petnaestog u mjesecu i krajem mjeseca rađeni su izvještaji o izvršenim uplatama namjenskih prihoda, vlastitih prihoda, transfera i donacija i isti dostavljani budžetskim korisnicima koji su te prihode ostvarili.

U skladu sa Zakonom o trezoru FBiH i po Naredbi ministra finansija izvršeno je zatvaranje računa budžetskih korisnika koji nisu bili u sastavu JRT-a. Izvršen je prenos istih u Jedinstveni račun trezora (u daljem tekstu: JRT) čime je postupljeno po važnoj preporuci Ureda za reviziju institucija u FBiH. U 2019. godini Ministarstvo finansija će u softveru e-Budžet pripremati Budžet Kantona Sarajevo.

4.8. Oblast zdravstva

Realizacija planiranih budžetskih sredstava u 2018. godini za kapitalne projekte odvijala se u skladu sa utvrđenom namjenom i u okviru planiranih sredstava u Budžetu Kantona Sarajevo za 2018. godinu, odobrenih preraspodjela budžetskih sredstava i odobrenih kreditnih zaduženja. U 2018. godini realizirani su slijedeći kapitalni projekti:

U 2018. godini okončane su aktivnosti na implementaciji Projekta dovršetka i opremanja CMB Kliničkog centra Univerziteta u Sarajevu, koji se finansirao sredstvima kredita Saudijskog fondaza razvoj.

Projekat je realiziran u skladu sa Kreditnim sporazumom broj: 2/498 za Projekat dovršetka izgradnje i opremanja četiri bolnice, zaključenog između Saudijskog fonda za razvoj i BiH („Službeni glasnik BiH-Međunarodni ugovori“, broj 10/09), Ugovor o kreditu sa Prilogom “A” - - Protokol o implementaciji Podprojekta između Kantona Sarajevo i Razvojne banke i dopisom Saudijskog fonda za razvoj.

Odobrena sredstva kredita Saudijskog fonda za razvoj broj: 2/498 su utrošena u cjelosti za:

- Izgradnja prostora za smještaj Kardiohirurgije;
- Izgradnja Operacionih sala sa intenzivnom njegom i reanimacijom;
- Izgradnja Terapijskog dijela Klinike za nuklearnu medicinu;
- Izgradnja prostora za potrebe Oftalmološke klinike i Klinike za plastičnu hirurgiju (etaže 14 i 15 CMB-a);
- Djelomična realizacija projekta izgradnje Klinike za hematologiju – Izvođenje mašinskih i elektro instalacija sa pratećim građevinskim radovima za potrebe Klinike za hematologiju (etaža 13, objekat CMB).

Vlada Kantona Sarajevo u oblasti zdravstva planira tokom 2019. godine aktivnosti usmjeriti na prioritetne zadatke predviđene Programom rada Vlade, odnosno Skupštine Kantona Sarajevo za tekuću godinu, a nastaviti će se i aktivnosti na implementaciji zakona i provedbenih propisa iz ove oblasti, sa ciljem unapređenja stanja u sistemu zdravstvene zaštite.

4.9. Oblast za obrazovanje, nauku i mlade

Generalna je ocjena da je materijalni položaj ustanova u oblasti predškolskog, osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja znatno bolji, iako opterećeno mnogim problemima dijeli sudbinu ostalih budžetskih korisnika. Također i sredstva za ostale materijalne troškove doznačavana su blagovremeno i u planiranim iznosima, istina skromnijim nego prethodnih godina. Od aktivnosti koje su realizirane, ističemo donošenje Izmjena i dopuna Pedagoških standarda i općih normativa za osnovni odgoj i obrazovanje i normativa radnog prostora, opreme, nastavnih sredstava i učila po predmetima za osnovnu školu, realizovan projekat nabavke besplatnih udžbenika za učenike osnovnih škola u 2018. godini, te aktivnost na osavremenjavanju nastavnih planova i programa za osnovnu školu i dijelom srednje škole. Donošenjem nastavnih planova i programa od I do IX razreda osnovne škole zaokružena prva faza reforme osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja, kada je u pitanju devetogodišnje osnovno obrazovanje.

Novim nastavnim planom i programom za osnovnu školu došlo je do smanjenje broja nastavnih predmeta u toku jedne sedmice i odbacivanje svih nebitnih i sadržaja koji se dupliraju i dodatno opterećuju učenika, a povećanjem broja časova iz likovne i muzičke kulture, te kulture življenja učenik se dodatno relaksira i spremnije ispunjava druge zadatke. Uveden je strani jezik i informatika na samom početku osnovnog obrazovanja. Posebno ističemo inteziviranje i afirmaciju rada i uključivanja učenika u vannastavne aktivnosti u školi koje se ostvaruju kroz djelovanje različitih sekcija i klubova u skladu sa interesovanjem učenika. Na ovaj način, kao i daljom dogradnjom i inoviranjem nastavnih planova i programa, stvaraju se uslovi za približavanje ove oblasti evropskoj i svjetskoj praksi i standardima. Ovaj program je poslužio kao dobra osnova za izradu nastavnog plana i programa zasnovanog na ishodima učenja (kurikularna reforma).

4.10. Oblast kulture i sporta

Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo realizovalo je sa 94,4 % Plan i program rada Vlade i Skupštine Kantona Sarajevo za 2018. godinu, kada je riječ o nadležnostima u oblasti kulture i sporta utvrđenim Programom rada Vlade i Skupštine Kantona Sarajevo za 2018. godinu. Iz nadležnosti Skupštine Kantona Sarajevo programirani realizovani zadaci su Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sportu i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sportu.

Vlada Kantona Sarajevo u oblasti kulture je uložila sredstva u adaptaciju sale Pozorišta mladih kako bi ova teatarska kuća bila prilagođena potrebama osoba sa posebnim potrebama. Vlada je uložila sredstva za obnovu Doma kulture u Dejčićima, te rekonstrukciju objekta Bosanskog kulturnog centra Kantona Sarajevo. Ovim ulaganjima se nastojalo poboljšati infrastrukturni uvjeti za rad subjekata u oblasti kulture, ali i osavremeniti produkcijske tokove i mogućnost praćenja programa kulture za sve građane Kantona Sarajevo.

Vlada Kantona Sarajevo u oblasti sporta je obezbijedila finansijska sredstva za sufinansiranje izgradnje sportskih centara (Izgradnja sportskog centra Ilijaš-Gradski stadion I faza), za izgradnju sportske dvorane Bjelašnica – Trnovo (Izgradnja Poslovno-sportskog centra u Trnovu), za sanaciju i rekonstrukciju sportskih objekata i sportskih ploha (Rekonstrukcije zamjene glavnog terena stadiona Grbavica, izgradnja vanjskog sportskog igrališta u Općini Vogošća i adaptacija i rekonstrukcija (sanacija) ravnog krova Sportsko-rekreativnog centra u Zaostrogu), za podršku izgradnji sportsko-rekreativnih kapaciteta u Kantonu Sarajevo (izgradnja vanjskog sportskog igrališta u Općini Vogošća, izgradnja sportskog strelišta Pašino brdo i izgradnja kompleksa objekata, sportsko rekreativni centar sa otvorenim bazenom i pratećim sadržajem i platformom iznad rijeke Dobrinje, na zemljištu u vlasništvu Općine Novi Grad Sarajevo).

4.11. Oblast za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice

U izvještajnom periodu 01.01.2017. - 31.12.2018. godine Vlada Kantona Sarajevo u oblasti rada, socijalne politike, raseljenih lica i izbjeglica Kantona Sarajevo realizovala je aktivnosti u skladu sa nadležnostima, propisanih Ustavom Kantona Sarajevo, zakonima, te na osnovu Programa rada Vlade i Skupštine Kantona Sarajevo. Dio poslova iz ove oblasti bio je opredjeljen i Strategijom razvoja Kantona Sarajevo 2016 - 2020. Realizovan je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata izaštiti porodice sa djecom ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj: 28/18).

Nastavljene su aktivnosti na izgradnji objekta za smještaj Kantonalne javne ustanove "Porodično savjetovalište". Sredstva u iznosu od 1.080.000,00 KM obezbjeđena su iz domaćeg zaduživanja putem emisije obveznica i 410.000,00 KM iz budžetskih sredstava. U izvještajnom periodu nastavljena je realizacija Projekta "Izgradnja objekta kolektivnog stanovanja, po principu ROU-BAU, lokalitet Šip, općina Centar za stambeno zbrinjavanje internoraseljenih porodica i porodica u stanju socijalne potrebe" i Projekta CEB II "Rekonstrukcija objekta kolektivnog centra u Hrasnici, općina Ilidža".

Ciljevi i programska orijentacija Vlade Kantona Sarajevo u oblasti rada, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo temelje se na Strategiji razvoja Kantona Sarajevo 2016.-2020. godine, a realizovati će se na sljedeći način i to osnaženje socijalne i radne aktivacije ranjivih grupa stanovništva i unaprjeđenje sistema socijalne zaštite za smanjenje siromaštva i povećanje zaposlenosti i kreiranje novih boljih radnih mjesta.

4.12. Oblast boračkih pitanja

U oblasti boračkih pitanja su se obavljali poslovi i zadaci koji predstavljaju osnovne funkcije koje proizlaze iz Ustava Kantona Sarajevo, Zakona o dopunskim pravima boraca-branitelja Bosne i Hercegovine i drugih zakona i propisa Kantona Sarajevo, te Programa rada Skupštine i Vlade Kantona Sarajevo.

Vlada Kantona Sarajevo je svoje težište aktivnosti i razvoja usmjerila na realizaciju započetih i neophodnih novih predviđenih projekata, koji se odnose na ukupno ostvarivanje utvrđenih prava porodica šehida i poginulih boraca, ratnih vojnih invalida i demobilisanih boraca na području Kantona Sarajevo. Realizacija prioriternih projekata koji se odnose na rješavanje stambenih potreba, otvaranje novih radnih mjesta i obezbjeđanja zapošljavanja, stipendiranja, osiguranja potpunije i efikasnije zdravstvene zaštite i medicinske rehabilitacije. U izvještajnom periodu realizirani su projekti Stambeno zbrinjavanje i provođenje Odluke o legalizaciji građevina izgrađenih bez odobrenja zagrađenje i građevina privremenog karaktera, kao pomoć za priključak na infrastrukturne mreže (voda, električna energija, gas). Izgradnja spomen obilježja šehidima i poginulim borcima kao i realizacija prava po Zakonu o dopunskim pravima boraca – branitelja BiH. Realizacija Programaza poticaj zapošljavanja boračke populacije u Kantonu Sarajevo za 2018/2019 godine.

* * *

Vlada Kantona Sarajevo je realizovala veliki broj projekata a od investicija koje su u toku izdvajaju se:

- **Projekat izgradnje saobraćajnica**, koji se finansira kreditom EBRD-a u iznosu od EUR 16,50 mil-tranša A (32.271.195 KM). Kredit je postao efektivan 28.10.2013. godine, a sa 31.12.2017. godine povučen je u cijelosti. Sredstva su iskorištena za realizaciju aktivnosti na izgradnji i modernizaciji Južne longitudinalne i XII Transverzale. Zbog problema sa imovinsko-pravnim odnosima i izmjenama i dopunama projektne dokumentacije na dijelu Južne longitudinalne, tranša A nije bila dovoljna za završetak

Projekta, tako da je EBRD odobrio dodatni kredit u iznosu od EUR 6,00 mil-tranša B. Ukupno zaduženje po ovom kreditu iznosi EUR 22,5 mil, a rok za implementaciju Projekta je produžen do 31.05.2019. godine. Ostalo je nepovučeno cca 1,73 mil EUR-a.

- **Projekat izgradnje Univerzitetske biblioteke**, koji se finansira grantom Saudijskog fonda za razvoj. Memorandum o razumijevanju između Kraljevine Saudijske Arabije i Bosne i Hercegovine zaključen je 10.05.2016. godine. U toku je prikupljanje dokumentacije i uređenje lokacije, kako bi se u toku 2018. počelo sa implementacijom. Procijenjena vrijednost Projekta iznosi EUR 20,35 mil, od čega Saudijski fond učestvuje sa EUR 17,18 mil i Budžet Kantona Sarajevo EUR 3,16 mil. Sa 31.12.2018.godine povučeno je ukupno EUR 439.958,24 (487.500,00 USD), a na ime vlastitog učešća iz budžeta je plaćeno ukupno 642.099,36 KM.
- **Projekat „Energetske efikasnosti BiH“ 2017.** ukupne vrijednosti 2.158.673,00 KM odnosi se na JU OŠ „Isak Samokovlija“, vrijednosti 630.240,00 KM i Kliniku za neurologiju i psihijatriju UKCS, vrijednosti 1.528.433,00 KM, i počeo se implementirati u toku 2017. godine. Projekat se finansira kreditom Svjetske banke (WB)-IDA, a sredstva su namijenjena za unaprijeđenje energetske efikasnosti. Zbog izmjene u vrijednosti Ugovora, 19.12.2018. godine potpisan Aneks 1 kojim se za 394.600,76 KM smanjuje vrijednost Projekta i to sa 2.158.673,00 KM na 1.764.072,24 KM. Prema izvještajima resornih ministarstava sa 31.12.2018. godine povučeno je ukupno 1.734.020,04 KM kreditnih sredstava. Nepovučeni dio kreditnih sredstava iznosi 30.052,20 KM.
- **Projekat „Energetske efikasnosti BiH“ 2018.** ukupne vrijednosti 986.148,00 KM odnosi se na tri škole i to: JU OŠ „Izet Šabić“ vrijednosti 346.167,00 KM, JU OŠ Peta osnovna škola Ilidža vrijednosti 298.285,00 KM i JU „Srednja elektrotehnička škola“ vrijednosti 341.696,00 KM. Odluka o zaduženju za ovaj Projekat Skupština Kantona Sarajevo je donijela 05.03.2018. godine. Prema izvještaju resornog ministarstva sa 31.12.2018. godine nije bilo povlačenja kreditnih sredstava.

* * *

Vlada KS kroz svoja resorna ministarstva planira programe koji će doprinijeti funkcionisanju i uspostavljanju sistema i njegovom poboljšanju kroz srednjoročne ciljeve u Dokumentu okvirnog budžeta od kojih u tabelarnom prikazu izdvajamo:

Tabela 10: Srednjoročni ciljevi resornih ministarstava³⁷

Resorno ministarstvo	Ciljevi
Ministarstvo pravde i uprave	<ul style="list-style-type: none"> • pružanje pravne pomoći građanima • rasterećenje zatvorskih kapaciteta na području FBiH • praćenje izvršenja sankcija i mjera te efikasnija resocijalizacija osuđenih osoba • podizanje efikasnosti javne administracije
Ministarstvo za boračka pitanja	<ul style="list-style-type: none"> • poboljšavanje društveno-ekonomskog statusa pripadnika boračke populacije • očuvanje tekovina odbrambeno-oslobodilačkog rata 1992.-1995. i 1941.-1945.
Ministarstvo saobraćaja	<ul style="list-style-type: none"> • Izgradnja i/ili rekonstrukcija saobraćajnica na području Kantona Sarajevo • redovno i investiciono održavanje saobraćajne infrastrukture • otvaranje javnih parkirališta • subvencioniranje javnog gradskog prevoza
Ministarstvo unutrašnjih poslova	<ul style="list-style-type: none"> • smanjenje korupcije i kriminaliteta • povećanje bezbjednosti građana • osnaživanje funkcionisanja pravne države
Ministarstvo privrede	<ul style="list-style-type: none"> • povećanje zaposlenosti • razvoj turizma kroz podršku u radu Turističke zajednice • uređenje industrijskih zona za povećanje proizvodnih kapaciteta i privlačenje novih investicija • podrška razvoju poljoprivredne proizvodnje u cilju povećanja obima i kvaliteta • prevencija i kontrola širenja zaraznih bolesti životinja u svrhu očuvanja javnog zdravstva • bolja vodosnabdijevnost pitkom vodom u ruralnim područjima • Program razvoja male privrede u KS kroz podsticaj u radu malih i srednjih preduzeća
Ministarstvo finansija	<ul style="list-style-type: none"> • efikasno upravljanje javnim finansijama kroz praćenje, analizu, kontrolu i konsolidaciju utroška budžetskih sredstava • provođenje sistema upravljanja javnim sredstvima putem izvršavanja budžeta • unapređenje pravnog okvira u oblasti javnih finansija • sufinansiranje KGF u cilju realizacije podrške razvoja većeg broja malih i srednjih preduzeća • vođenje jedinstvene računovodstvene politike za budžetske korisnike u okviru JRT-a • provođenje mjera racionalnog trošenja budžetskih sredstva

³⁷ Preuzeto iz zahtjeva budžetskih korisnika za Dokument okvirnog budžeta 2020. – 2022. godine

Ministarstvo zdravstva	<ul style="list-style-type: none"> • unapređenje zdravstvene infrastrukture kroz izgradnju, rekonstrukciju i opremanje 13 javnih zdravstvenih ustanova u Kantonu Sarajevo • unaprijeđen kvalitet zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja na području Kantona Sarajevo na bazi poboljšanog kvaliteta i dostupnosti zdravstvenih usluga • uspostavljanje održivog, efikasnijeg i savremenijeg zdravstvenog sistema kroz poboljšanje učinkovitosti i djelotvornosti zdravstvenih usluga
Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade	<ul style="list-style-type: none"> • unaprijeđenje rada visokoškolskih i naučnih ustanova stvaranjem materijalnih uslova u skladu sa evropskim standardima • podrška obrazovnoj djelatnosti i naučnoistraživačkoj djelatnosti kroz programe i projekte • obezbjeđenje adekvatnih uslova za odvijanje odgojno obrazovnog procesa • rekonstrukcija i opremanje škola u skladu sa pedagoškim standardima i normativima • efikasnije planiranje sredstava organizacionih jedinica Univerziteta u Sarajevu u skladu sa Zakonom • poboljšano finansiranje visokog obrazovanja • subvencije učenicima i studentima
Ministarstvo kulture i sporta	<ul style="list-style-type: none"> • povećanje obima produkcije sadržaja iz kulture • povećanje broja aktivnih sportista i klubova • povećanje broja sportskih površina
Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice	<ul style="list-style-type: none"> • osigurati potrebna sredstva za isplatu naknada korisnicima koji su ostvarili pravo po raznim osnovama • obezbjediti sredstva koja se odnose na rad i zapošljavanje • osigurati potrebna sredstva za zdravstveno zbrinjavanje uposlenika privrednih društava koji su u postupku stečaja • osigurati potrebna sredstva za smještaj socijalnih kategorija
Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša	<ul style="list-style-type: none"> • poboljšanje kvaliteta zraka, vode i upravljanja otpadom • sanacija oštećenja na zgradama kolektivnog stanovanja • povećanje energetske efikasnosti • izgradnja stanova za mlade
Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture	<ul style="list-style-type: none"> • razvoj i unapređenje komunalne privrede KS na opšte zadovoljstvo krajnjih korisnika • rekonstrukcija i sanacija vodovodne mreže • unaprijeđenje korporativnog upravljanja u JKP • izmirenje dugovanja korisnika javnih usluga u KS prema JKP

Smjernice ekonomske politike Vlade Kantona Sarajevo u narednom periodu odnosit će se na dalje provođenje naprijed navedenih mjera kao i iznalaženju novih mjera kako bi se doprinjelo ukupnim strateškim ciljevima Federacije BiH koji podrazumjevaju: makroekonomsku stabilnost, konkurentnost, održivi razvoj, zapošljavanje, socijalnu uključenost te EU integracije.

Vlada Kantona Sarajevo će realizacijom svojih projekata koji su u toku doprinjeti poboljšanju poslovnog ambijenta, a svojim mjerama koje provodi doprinjeti stabilnosti javnih finansija, što predstavlja neke od ključnih smjernica ekonomske politike Vlade. Podizanjem efikasnosti javne administracije koje je započelo donošenjem novog Zakona o državnoj službi u KS očekuje se da će započeti projekti imati veći stepen realizacije te da će uključenost Kantona kao nižeg nivo vlasti u entitetskim pravcima djelovanja time imati veće učešće. Uspostavljanjem nove Turističke zajednice Kanton Sarajevo postao je konkurentna destinacija, koja doprinosi održivom razvoju kroz ovu atraktivnu granu privrede današnjice, te podstiče zapošljavanje u ovoj oblasti i iskorištava sredstva za značajne projekte društvene zajednice.

5. Procjena prihoda budžeta KS

Iako je izvršavanje planiranih aktivnosti u prvih pet mjeseci 2019. godine u skladu sa usvojenim Budžetom i ne postoje značajna odstupanja u odnosu na planom utvrđene veličine KS, kao niži nivo vlasti, rijetko može direktno koristiti mjere fiskalne politike za poboljšanje vlastite fiskalne pozicije. Tako na primjer, KS vrlo rijetko može uticati na promjenu poreznih stopa jer se one u pravilu donose na nivou FBiH za sve kantone.

Budžet KS je u svom rashodovnom dijelu opterećen cjelokupnim sistemom obrazovanja (od predškolskog do visokog obrazovanja), kao i sistemom unutrašnjih poslova i dobrim dijelom sistemom pravosuđa (Kantonalni sud, Općinski sud, Kantonalno tužilaštvo, Pravobranilaštvo), stoga, kada se govori o fiskalnoj politici KS, potrebno je da viši nivoi vlasti imaju u vidu cjelokupno stanje kako bi mogli poduzeti adekvatne mjere fiskalne politike koje ne bi ugrozile funkcionisanje uspostavljenog sistema. Odluke viših nivoa vlasti direktno i indirektno utiču na rad i funkcionisanje nižih nivoa vlasti, a oni u okviru svojih nadležnosti pokušavaju pronaći ravnotežu između projiciranih (odobrenih) sredstava i svih potreba društva i privrede.

Ministarstvo finansija KS je prilikom procjene prihoda od indirektnih i direktnih poreza za sljedeću budžetsku godinu i naredne dvije godine u izradi ovog dokumenta koristilo dostavljene projekcije od strane Federalnog ministarstva finansija (dopis broj: 05-15-5-3530/19 od 10.05.2018.g.), prema osnovnom scenariju preuzetom od strane Odjeljenja za makroekonomsku analizu Uprave za indirektno oporezivanje. Kada su u pitanju projekcije ostalih poreznih i neporeznih prihoda, Ministarstvo je koristilo ostvarenje prihoda u 2018. godini, kao i ostvarenje prihoda u proteklom periodu 2019. godine.

Strukturu javnih prihoda Budžeta KS čine: prihodi po osnovu indirektnih poreza, porez na dobit, porez na dohodak, porez na imovinu, zaostali prihodi od poreza, neporezni prihodi u vidu prihoda od poduzetničkih aktivnosti i imovine, naknada, taksi, novčanih kazni i drugih prihoda koji se ostvaruju, prikupljaju i raspoređuju prema važećim propisima na teritoriji FBiH, te tekućih transfera i donacija. U tabeli 10 predstavljeni su projicirani prihodi za trogodišnji period 2020. - 2022. godine:

Ukupno planirani prihodi KS za 2020. godinu iznose 919.660.062 KM ili 2,35% manje u odnosu na Budžet KS za 2019. godinu. Naime, u Budžetu KS za 2019. godinu usljed integracije na

trezorsko poslovanje Univerziteta u Sarajevu sa svojim organizacionim jedinicama, izvršen je prenos vlastitih prihoda, transfera i donacija u Budžet Kantona Sarajevo. Bitno je napomenuti da su, na osnovu projekcije Federalnog ministarstva finansija, u procjeni Budžeta KS za 2020. godinu povećani prihodi od indirektnih poreza, prihodi od poreza na dohodak i prihodi od poreza na dobit preduzeća također povećani.

U skladu sa Zakonom o budžetima u FBiH prihodi su predstavljeni unutar četiri računa u ukupnom iznosu od 915.684.417 KM. Račun prihoda od poreza za 2020. godinu planiran je u iznosu od 770.275.910 KM unutar kojeg najznačajnije pozicije predstavljaju prihodi od indirektnih poreza, porez na dohodak, porez na dobit koji su planirani u skladu sa projekcijama Federalnog ministarstva finansija, zatim grupa neporeznih prihoda i tekućih transfera i donacija koji su planirani u skladu sa ostvarenim prihodima ove vrste u proteklom periodu. Račun kapitalnih primitaka planiran je u iznosu 600.000 KM koji se odnosi na procjenu primitaka od prodaje robnih rezervi, te Račun finansiranja koji je planiran u iznosu od 3.375.645 KM i koji se odnosi na procjenu primitaka od primljenih otplata.

Tabela 11: Projicirani prihodi za trogodišnji period 2020. - 2022. godine

Prihodi i primici		Ostvareno 2018.	Ostvareno 01.01.-	Budžet Kantona	Procjena Budžeta	Procjena Budžeta	Procjena Budžeta
		g.	30.04. 2019.g.	Sarajevo za 2019.	Kantona Sarajevo za	Kantona Sarajevo za	Kantona Sarajevo za
		1	2	3	4	5	6
I	RAČUN PRIHODA	799.846.224	322.029.276	892.372.306	915.684.417	940.422.499	981.353.980
A	PRIHODI OD POREZA	699.306.047	248.355.318	715.455.604	770.275.910	798.513.951	838.645.690
711000	Porez na dobit pojedinaca i preduzeća	125.923.087	45.859.011	128.181.621	134.554.982	139.654.271	145.226.842
711100	<i>Porez na dobit pojedinaca</i>	<i>163.971</i>	<i>56.059</i>	<i>148.000</i>	<i>100.000</i>	<i>90.000</i>	<i>80.000</i>
711200	<i>Porez na dobit preduzeća</i>	<i>125.759.116</i>	<i>45.802.951</i>	<i>128.033.621</i>	<i>134.454.982</i>	<i>139.564.271</i>	<i>145.146.842</i>
713000	Porez na plaću i radnu snagu	357.786	186.725	365.000	410.000	410.000	410.000
714000	Porez na imovinu	10.286.203	6.791.199	12.326.000	12.200.000	12.200.000	12.200.000
715000	Domaći porez na dobra i usluge (zaostali porezi)	251.384	35.504	303.000	138.200	138.200	138.200
716000	Prihodi od poreza na dohodak	144.824.936	51.410.558	144.313.021	156.338.784	163.248.623	171.153.111
717000	Prihodi od indirektnih poreza, od toga:	417.445.208	144.044.108	429.654.562	466.315.344	482.544.257	509.198.937
717114	<i>Prihodi od indirektnih poreza na ime finansiranja auto cesta i drugih cesta u FBiH</i>	<i>4</i>	<i>1.124.066</i>	<i>3.876.250</i>	<i>3.999.776</i>	<i>4.079.254</i>	<i>4.165.436</i>
717121	<i>Prihodi od indirektnih poreza koji pripadaju kantonima</i>	<i>408.604.129</i>	<i>139.742.371</i>	<i>416.163.022</i>	<i>452.036.475</i>	<i>467.826.844</i>	<i>493.804.620</i>
717131	<i>Prihodi od indirektnih poreza koji pripadaju Direkcijama cesta</i>	<i>8.841.075</i>	<i>3.177.671</i>	<i>9.615.290</i>	<i>10.279.094</i>	<i>10.638.159</i>	<i>11.228.881</i>
719000	Ostali porezi (zaostali)	63.209	21.287	64.300	70.500	70.500	70.500
777000	Prihodi po osnovu zaostalih obaveza	154.234	6.925	248.100	248.100	248.100	248.100
B	NEPOREZNI PRIHODI	80.478.994	60.515.542	142.125.558	110.425.919	110.589.604	110.976.720
721000	Prihodi od poduzetničkih aktivnosti i imovine	1.379.558	528.399	2.605.900	2.232.600	2.232.600	2.232.600
722000	Naknade i takse, prihodi od pružanja javnih usluga	71.179.554	57.118.158	131.169.658	99.718.119	99.881.804	100.268.920
722100	<i>Administrativne takse</i>	<i>4.641.945</i>	<i>1.504.263</i>	<i>4.700.000</i>	<i>4.400.000</i>	<i>4.400.000</i>	<i>4.400.000</i>
722200	<i>Sudske takse</i>	<i>7.714.309</i>	<i>2.615.473</i>	<i>7.895.000</i>	<i>7.780.000</i>	<i>7.780.000</i>	<i>7.780.000</i>
722300	<i>Kantonalne komunalne takse</i>	<i>—</i>	<i>200</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>
722400	<i>Ostale budžetske naknade</i>	<i>29.259.404</i>	<i>13.776.948</i>	<i>57.335.882</i>	<i>44.649.000</i>	<i>44.649.000</i>	<i>44.649.000</i>
722500	<i>Posebne naknade i takse</i>	<i>15.284.085</i>	<i>5.895.994</i>	<i>15.384.641</i>	<i>11.649.400</i>	<i>11.649.400</i>	<i>11.649.400</i>
722600	<i>Prihodi od pružanja javnih usluga</i>	<i>12.281.739</i>	<i>33.238.220</i>	<i>44.804.135</i>	<i>30.098.919</i>	<i>30.262.604</i>	<i>30.649.720</i>
722630	<i>Vlastiti prihodi budžetskih korisnika</i>	<i>12.278.949</i>	<i>—</i>	<i>10.306.370</i>	<i>9.782.244</i>	<i>9.794.144</i>	<i>9.802.444</i>
722700	<i>Vlastiti prihodi Univerziteta u Sarajevu</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>34.497.765</i>	<i>20.316.675</i>	<i>20.468.460</i>	<i>20.847.276</i>
722700	<i>Neplanirane uplate - prihodi</i>	<i>1.998.072</i>	<i>87.061</i>	<i>1.050.000</i>	<i>1.140.800</i>	<i>1.140.800</i>	<i>1.140.800</i>
723000	Novčane kazne	7.919.882	2.868.985	8.350.000	8.475.200	8.475.200	8.475.200
C	TEKUĆI TRANSFERI I DONACIJE	14.857.749	10.348.146	27.651.539	25.712.216	22.518.944	22.931.570
731000	Primljeni tekući transferi od inostranih vlada i međunarodnih organizacija	527.149	1.925.954	4.894.917	3.274.730	3.000.000	3.000.000
732000	Primljeni tekući transferi od ostalih nivoa vlasti	13.800.104	7.782.752	21.900.504	21.626.498	18.777.956	19.077.320
	<i>Tekući transferi budžetskih korisnika</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>13.442.811</i>	<i>10.892.541</i>	<i>7.788.483</i>	<i>7.787.983</i>
	<i>Tekući transferi Univerziteta u Sarajevu</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>8.457.693</i>	<i>10.733.957</i>	<i>10.989.473</i>	<i>11.289.337</i>
733000	Donacije	530.496	639.440	856.118	810.988	740.988	854.250
	<i>Donacije budžetskih korisnika</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>205.600</i>	<i>234.600</i>	<i>229.600</i>	<i>229.600</i>
	<i>Donacije za Univerzitet u Sarajevu</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>650.518</i>	<i>576.388</i>	<i>511.388</i>	<i>624.650</i>
D	KAPITALNI TRANSFERI	4.518.463	2.810.270	6.389.605	8.470.372	8.000.000	8.000.000
741100	Primljeni kapitalni transferi od inostranih vlada i međunarodnih organizacija	60	—	380301	3.237.672	3.000.000	3.000.000
742100	Kapitalni transferi od ostalih nivoa vlasti i fondova	4.518.083	2.236.070	6.009.304	5.232.700	5.000.000	5.000.000
742200	Kapitalni transferi od nevladinih izvora	320	574.200	—	0	0	0
E	PRIHODI OD INTERNIH TRANSAKCIJA	684.971	0	750.000	800.000	800.000	800.000
789000	Prihodi od internih transakcija	684.971	—	750.000	800.000	800.000	800.000
II	KAPITALNI PRIMICI	710.653	0	300.000	600.000	600.000	600.000
811000	Kapitalni primici	710.653	—	300.000	600.000	600.000	600.000
III	RAČUN FINANSIRANJA	4.994.935	0	49.089.880	3.375.645	3.375.645	3.375.645
813000	Primici od primljenih otpлата	3.168.333	—	3.393.704	3.375.645	3.375.645	3.375.645
814300	Primici od direktnog zaduživanja	1.826.602	—	45.696.176	—	—	—
UKUPNO I - IV		805.551.812	322.029.276	941.762.186	919.660.062	944.398.144	985.329.625

6. Plan upravljanja javnim dugom KS

Dug KS na dan 31.12.2018. godine iznosi 152.564.446,81 KM (od čega se na glavnici odnosi 145.656.125,54 KM, a na kamatu 6.908.321,27 KM). U strukturi ukupnog duga na ino kredite odnosi se 106.793.453,89 KM (od čega se na glavnici odnosi 102.436.080,32 KM, a na kamatu 4.357.373,57 KM), kojima su finansirani kapitalni projekti, kao i podrška Budžetu KS kreditom kod MMF-a. Na kredite kod domaćih banaka odnosi se 45.770.992,92 KM (od čega se na glavnici odnosi 43.220.045,22 KM a na kamatu 2.550.947,70 KM), a kojima je finansirano pokriće dijela budžetskog deficita (kreditima odobrenim u 2014. i 2015. godini i iz emisije obveznica 2017.) i kapitalni projekti (kreditima iz 2011., 2012., kreditom kod Razvojne banke FBiH iz 2014. godine i emisijama obveznica 2017.).

Pregled stanja duga i struktura po kreditima i obaveza za servisiranje za period 2020.-2022. godine dat je u tabeli 12:

Tabela 12: Pregled stanja duga i struktura po kreditima i obaveza za servisiranje za period 2020. - 2022. godine

R.b r.	KREDITI	STANJE 31.12.2018.		UKUPNO 31.12.2018.	KRAJ OTPLATE KREDITA	SERVISIRANJE OBAVEZA 2019.		SERVISIRANJE OBAVEZA 2020.		SERVISIRANJE OBAVEZA 2021.		SERVISIRANJE OBAVEZA 2022.	
		glavnica	kamata			glavnica	kamata	glavnica	kamata	glavnica	kamata	glavnica	kamata
1	2	3	4	5	6	9	10	11	12	13	14	13	14
1	MALEZIJSKI KREDIT-(USD) Proj. rekonst. stamb. Fonda	521.012,18	48.398,86	569.411,04	2027.	57.353,52	10.233,31	58.506,93	9.079,90	59.682,62	7.904,21	60.882,31	6.704,53
2	SVJETSKA BANKA (USD) Projekat rekon. kanal.	2.666.617,16	175.006,99	2.841.624,15	2035.	157.437,09	19.788,33	157.437,09	18.597,25	157.437,09	17.416,48	157.437,09	16.235,70
3	SAUDIJSKI FOND (USD) -Proj. Rekon. Obrazov. ustanova	596.217,59	31.301,40	627.518,99	2021.	199.470,60	16.456,32	199.470,60	10.472,21	199.470,56	4.488,07	0,00	0,00
4	KUVAITSKI FOND (KWD) -Proj. Rekonst. vodovod. sistema	1.441.468,82	161.311,75	1.602.780,57	2024.	228.163,14	48.579,74	228.163,14	40.594,03	228.163,14	32.608,32	304.217,52	23.957,13
5	WB-TAC – kredit za utroš gas, UKUPNO:	6.613.949,28	322.399,93	6.936.349,22	2031.	530.626,73	48.748,10	530.626,73	44.771,15	530.626,73	40.788,70	530.626,73	36.809,01
6	WB - (SDR) Projekat urbanog razvoja	1.865.382,95	63.835,72	1.929.218,67	2027.	208.512,54	37.684,26	208.512,54	33.514,00	208.512,54	29.343,75	208.512,54	25.173,50
7	WB-IBRD - (EUR) Projekat rekonstr. prečist. otpad voda	39.398.678,39	704.459,56	40.103.137,95	2037.	1.037.444,70	195.700,00	1.110.106,21	190.400,00	1.190.841,21	184.800,00	1.275.612,94	178.737,19
8	SAUDIJSKI FOND - (USD) Proj. izgradnja i opremanje KCUS	0,00	0,00	0,00	2025.	1.270.919,73	484.538,15	1.262.860,62	451.169,90	1.262.860,62	418.387,42	1.262.860,62	386.815,90
9	Austrija, za KJKP RAD	0,00	0,00	0,00	2026.	502.784,51	0,00	502.784,51	0,00	502.784,51	0,00	502.784,51	0,00
10	Austrija-KCUS i Opća bolnica	5.461.884,01	0,00	5.461.884,01	2026.	728.251,19	0,00	728.251,19	0,00	728.251,19	0,00	728.251,19	0,00
11	Kredit MMF-a-2014. god.	2.935.500,00	152.237,40	3.087.737,40	2019.	2.935.500,00	19.392,64	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
12	TOPLANE-obav. za refundaciju	653.620,04	39.155,81	692.775,85	2019.	630.426,00	62.349,82	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
13	EBRD, Projekat izgrad. saobr. 22,5 mil EUR	37.372.029,86	2.553.741,41	39.925.771,27	2029.	4.004.364,37	397.595,59	4.004.364,37	514.956,20	4.004.364,37	400.433,07	4.004.364,37	352.742,03
14	Projekat energetska efikasnost u BiH-2016. g.	1.175.700,00	105.524,74	1.281.224,74	2026.	78.380,00	23.514,01	156.760,01	21.162,61	156.760,01	18.027,41	156.760,01	14.892,20
15	Projekat energetska efikasnost u BiH-2017. g. (1.764.072,24 KM)	1.734.020,00	0,00	1.734.020,04	2027.	0,00	53.966,82	117.604,82	35.281,45	235.209,64	31.753,31	235.209,64	27.049,09
16	Projekat energetska efikasnost u BiH-2018. g. (986.148,00 KM)	0,00	0,00	0,00	2028.	0,00	25.000,00	0,00	25.000,00	70.439,14	25.000,00	140.878,29	22.012,23
	REZERVA	0,00	0,00	0,00		126.627,83	32.764,01	126.282,55	29.921,36	126.341,33	27.087,41	120.230,50	24.369,34
	UKUPNO INO KREDITI	102.436.080,32	4.357.373,58	106.793.453,89		12.696.261,95	1.476.311,09	9.391.731,30	1.424.920,06	9.661.744,70	1.238.038,16	9.688.628,27	1.115.497,85
16	Razv.bank 7 mil. 2012	583.348,00	8.417,42	591.765,42	2019.	583.348,00	8.417,42	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
17	UniCredit LOT I 6 mil. 2012	750.000,00	15.372,26	765.372,26	2019.	750.000,00	15.372,26	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
18	UniCredit LOT II 5 mil. 2012	625.000,00	12.876,48	637.876,48	2019.	625.000,00	12.876,48	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
19	UniCredit 8 mil. 2012	1.500.000,00	45.575,61	1.545.575,61	2019.	1.500.000,00	45.915,82	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
20	Razvojna, 13,174.400 mil.	1.646.786,00	23.949,68	1.670.735,68	2019.	1.646.786,00	23.949,68	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
21	UniCredit 8 mil. 2014.	1.500.000,00	44.533,42	1.544.533,42	2019.	1.500.000,00	44.533,42	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
22	Intesa Sanpaolo 4 mil. 2014.	750.000,00	21.950,07	771.950,07	2019.	750.000,00	21.950,07	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
23	BBI banka 6 mil. 2014.	1.246.411,22	33.947,14	1.280.358,36	2019.	1.246.411,22	33.947,14	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
24	UniCredit bank, -2015 g.	4.375.000,00	252.146,34	4.627.146,34	2020.	2.500.000,00	198.094,73	1.875.000,00	54.051,61	0,00	0,00	0,00	0,00
25	Raiffeisen bank, 2015 g.	437.500,00	20.637,88	458.137,88	2020.	250.000,00	16.212,88	187.500,00	4.425,00	0,00	0,00	0,00	0,00
26	Nova banka AD, 2015 g.	1.750.000,00	84.833,60	1.834.833,60	2020.	1.000.000,00	66.637,67	750.000,00	18.195,93	0,00	0,00	0,00	0,00
27	Union banka, 2015 g.	875.000,00	50.067,04	925.067,04	2020.	500.000,00	39.460,82	375.000,00	10.606,22	0,00	0,00	0,00	0,00
28	Sberbank BH, 2015 g.	1.500.000,00	66.459,90	1.566.459,90	2020.	750.000,00	48.004,85	750.000,00	18.455,00	0,00	0,00	0,00	0,00
29	Vakuška banka dd, 2016.g.	687.500,00	32.983,56	720.483,56	2021.	250.000,00	18.991,79	250.000,00	10.999,99	187.500,00	2.991,78	0,00	0,00
30	UniCredit bank, 2016 g.	1.375.000,00	87.292,55	1.462.292,55	2021.	500.000,00	50.368,50	500.000,00	29.010,24	375.000,00	7.913,81	0,00	0,00
31	Intesa Sanpaolo, 2016.	4.812.500,00	227.485,75	5.039.985,75	2021.	1.750.000,00	130.970,36	1.750.000,00	75.889,47	1.312.500,00	20.625,92	0,00	0,00
32	II AUkcija OBVEZnica-DOSPJEĆE 02.06.2020.GOD	6.400.000,00	273.600,00	6.673.600,00	2020.	0,00	182.400,00	6.400.000,00	91.200,00	0,00	0,00	0,00	0,00
33	III AUkcija OBVEZnica-DOSPJEĆE 29.06.2020.GOD	4.356.000,00	186.219,00	4.542.219,00	2020.	0,00	124.146,00	4.356.000,00	62.073,00	0,00	0,00	0,00	0,00
34	IV AUkcija OBVEZnica-DOSPJEĆE 28.09.2022.GOD	8.050.000,00	1.062.600,00	9.112.600,00	2022.	0,00	265.650,00	0,00	265.650,00	0,00	265.650,00	8.050.000,00	265.650,00
35	V AUkcija OBVEZnica-DOSPJEĆE 05.03.2022.GOD	0,00	0,00	0,00	2022.	0,00	323.500,00	0,00	189.520,00	0,00	189.520,00	8.240.000,00	94.760,00
	UKUPNO DOMAĆI KREDITI	43.220.045,22	2.550.947,70	45.770.992,92		16.101.545,22	1.671.399,89	17.193.500,00	830.076,46	1.875.000,00	486.701,51	16.290.000,00	360.410,00

PLANIRANI KREDITI													
36	EBRD-rekonst. Vodovodne mreže 10 mil. EUR-a-Tranša 1	0,00	0,00	0,00	2034.	0,00	195.583,00	1.629.858,34	183.359,06	1.629.858,34	167.060,48	1.629.858,34	150.761,90
37	EBRD-rekonst. Vodovodne mreže 10 mil. EUR-a-Tranša 2	0,00	0,00	0,00	2034.	0,00	48.895,75	0,00	195.583,00	1.629.858,34	183.359,06	1.629.858,34	167.060,48
38	EBRD-rekonst. Vodovodne mreže 5 mil. EUR-a-Tranša 3	0,00	0,00	0,00	2034.	0,00	0,00	0,00	24.447,88	0,00	97.791,50	814.929,16	91.679,53
39	Novo zaduživanje u 2019. godini- 37,45 mil. KM	0,00	0,00	0,00	2024.	0,00	1.381.731,11	7.491.235,00	1.147.095,36	7.491.235,00	884.902,13	7.491.235,00	622.708,91
40	EBRD-Saobraćajnice I transverzala dionica II 35 mil EUR	0,00	0,00	0,00	2033.	0,00	146.700,00	0,00	440.000,00	0,00	635.600,00	5.704.504,17	684.540,50
41	EBRD-Saobraćajnice IX transverzala poddionica III 3 mil EUR	0,00	0,00	0,00	2033.	0,00	29.300,00	0,00	58.600,00	0,00	58.600,00	488.957,50	58.674,90
42	EBRD, Javni prevoz - Projekat obnove voznog parka 15 mil EUR	0,00	0,00	0,00	2033.	0,00	0,00	0,00	195.583,00	0,00	293.374,50	2.444.787,50	275.038,59
43	EBRD, Javni prevoz - Projekat sanacije. Rekonstr. I modern tranvajske pruge 20 mil EUR	0,00	0,00	0,00	2033.	0,00	0,00	0,00	244.478,75	0,00	391.166,00	3.259.716,66	366.718,13
44	Projekat energetska efikasnost u BiH- 2019. g. (490.994,00 KM)				2029.	0,00	0,00	0,00	12.643,10	30.687,13	12.274,85	61.374,26	11.891,26
	UKUPNO PLANIRANI KREDITI					0,00	1.802.209,86	9.121.093,34	2.501.790,15	10.781.638,81	2.724.128,52	23.525.220,93	2.429.074,20
	SVE UKUPNO KREDITI	145.656.125,54	6.908.321,28	152.564.446,81		28.797.807,17	4.949.920,84	35.706.324,64	4.756.786,67	22.318.383,51	4.448.868,19	49.503.849,20	3.904.982,05
	GARANCIJE												
45	IDA, za KJKP Toplane-garancija	22.264.439,93	1.866.689,69	24.131.129,62	2036.	1.472.635,52	355.774,97	1.472.635,52	330.206,28	1.512.859,86	312.675,96	1.890.821,61	286.437,82
46	KJP ZOI 84				2023.	552.000,00		552.000,00		552.000,00		552.000,00	
	UKUPNO GARANCIJE	22.264.439,93	1.866.689,69	24.131.129,62		2.024.635,52	355.774,97	2.024.635,52	330.206,28	2.064.859,86	312.675,96	2.442.821,61	286.437,82
	SVE UKUPNO	167.920.565,47	8.775.010,97	176.695.576,43		30.822.442,69	5.305.695,81	37.730.960,16	5.086.992,95	24.383.243,37	4.761.544,15	51.946.670,81	4.191.419,87
KOEFICIJENT ZADUŽENOSTI (obaveze/prihod)							4,51%	5,35%	3,64%	7,01%			

Postojeći krediti se uredno otplaćuju u skladu sa zaključenim ugovorima i otplatnim planovima. Za planirane kredite izvršena je procjena obaveza za servisiranje u navedenom periodu. U skladu sa članom 7. Zakona o dugu, zaduživanju i garancijama u FBiH, KS planira dugoročna zaduženja, tako da u 2020. godini obaveze za servisiranje duga iznose 5,35%, 3,64% za 2021 i 7,01% za 2022.godinu od dozvoljenih 10% prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini.

Glavne smjernice za upravljanje dugom su sljedeće:

Raditi na iznalaženju **kvalitetnih izvora za finansiranje projekata od interesa za KS putem zaduživanja**, uz prihvatljive troškove i rizike u srednjem i dugom roku.

Prilikom planiranja zaduživanja voditi računa da se održi ravnomjerna struktura otplate po godinama u cilju minimiziranja rizika likvidnosti:

- Radi smanjenja valutnog rizika maksimalno koristiti zaduživanje u EUR i BAM;
- Održanje većinskog udjela duga s fiksnom kamatnom stopom;
- Otplata kredita u skladu sa kreditnim kapacitetom

U narednom periodu KS se planira zadužiti za finansiranje kapitalnih projekata, po najpovoljnijim uslovima.

7. Zaključak

Smjernice ekonomske politike Vlade Kantona Sarajevo u narednom periodu doprinosit će ukupnim strateškim ciljevima BiH i FBiH, a koji između ostalog podrazumijevaju: makroekonomsku stabilnost, konkurentnost, održivi razvoj, zapošljavanje, socijalnu uključenost, te EU integracije.

Vlada KS će realizacijom aktivnosti iz svoje nadležnosti, a posebno kapitalnih i drugih projekata, nastojati djelovati prociklično kako bi se stope ekonomskog rasta u naredne tri godine značajno povećale. S tim u vezi, Vlada KS će doprinjeti poboljšanju poslovnog ambijenta i stabilnosti javnih finansija, što predstavlja neke od ključnih smjernica ekonomske politike Vlade. Podizanjem efikasnosti javne administracije očekuje se da će započeti projekti imati veći stepen realizacije, te da će uključenost Kantona kao nižeg nivo vlasti u razvojnim naporima na svim nivoima u BiH imati veće učešće.

Takođe Vlada KS će na temelju stručnih analiza provesti sveobuhvatnu reformu parafiskalnih nameta i kroz zakonski okvir ukinuti nepotrebne takse, naknade i slično, a preostale progresivno smanjiti tako da ne koče razvoj privatnog poduzetništva te olakšati sve procedure u nadležnosti kantona za pokretanje, vođenje i gašenje firmi, uz obavezno uvođenje jednošalterskog principa i pokretanja firmi putem interneta. Vlada KS planira i podržati razvoj centara za poduzetništvo, poduzetničkih inkubatora, i-akceleratora, klastera, tehnoloških parkova i zona male privrede.

Kanton Sarajevo je postao konkurentna destinacija, koja doprinosi održivom razvoju, te podstiče zapošljavanje u ovoj oblasti koristeći sredstva za značajne projekte društvene zajednice. U narednom periodu se očekuje kreiranje novih turističkih proizvoda kako bi se privukao veći broj turista u KS, razvijanje strategije za privlačenje direktnih investicija u Kanton Sarajevo, poboljšati programe podrške privredi, kroz provođenje programa subvencioniranja kreditnih linija za investicije, pokretanje proizvodnje i očuvanje likvidnosti, u skladu s budžetskim mogućnostima.

Budžetski korisnici će obavljanjem svoje osnovne djelatnosti poboljšati naplatu kantonalnih naknada iz svoje nadležnosti.

Ministarstvo finansija će u narednom periodu raditi na unaprijeđenju propisa iz oblasti oporezivanja koji su u nadležnosti Kantona Sarajevo kako bi poboljšalo poslovni ambijent i dao podsticaj razvoju privatnih inicijativa, osnivanja novih poslovnih subjekata, stvaranja novih vrijednosti i novog zapošljavanja u KS.

P R E M I J E R

Edin Forto